

*Sprawozdanie z realizacji działań  
w ramach Programu Wspierania Rodziny  
i Rozwoju Systemu Pieczy  
Zastępczej na terenie Miasta  
Lublin w latach 2013 – 2015*

Lublin, czerwiec 2016 roku

## WPROWADZENIE

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny (art.176 pkt. 1 ustawy), a na powiaty obowiązek opracowania i realizacji 3 letnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej zawierających, między innymi, coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych (art.180 pkt. 1). Lublin jako miasto na prawach powiatu realizuje zadania gminy i zadania powiatu, stąd też przyjęty Uchwałą nr 734/XXIX/2013 Rady Miasta Lublin z dnia 21 marca 2013 r., Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Systemu Pieczy Zastępczej na terenie Miasta Lublin w latach 2013 – 2015 obejmuje obie grupy zadań. Program nawiązuje do takich dokumentów, jak: „Strategia Rozwiązywania problemów Społecznych Miasta Lublin na lata 2014 – 2020”, którą przyjęto uchwałą Nr 1021/XXXIX/2014 Rady Miasta Lublin z dnia 13 marca 2014 r., „Program działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Miasta Lublin w latach 2013 - 2015”, przyjęty Uchwałą Nr 763/XXX/2013 Rady Miasta Lublin z dnia 25 kwietnia 2013 roku oraz „Program Aktywności Lokalnej Mieszkańców Miasta Lublin na lata 2014-2020,” przyjęty Uchwałą nr 1079/XLI/2014 Rady Miasta Lublin z dnia 15 maja 2014 r.

Cele założone w Programie wynikają z dwóch podstawowych zakresów działania wyznaczonych przez przepisy ustawy. Obszar pierwszy to działania skierowane na utrzymanie dzieci w ich naturalnej rodzinie. Obszar drugi obejmuje działania odnoszące się do zapewnienia właściwie funkcjonującego systemu pieczy zastępczej dla dzieci pozbawionych należytej opieki rodzicielskiej, w tym także do doskonalenia form wsparcia osób usamodzielnianych.

Niniejszy dokument stanowi sprawozdanie z realizacji zadań podjętych w ramach Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Systemu Pieczy Zastępczej na terenie Miasta Lublin w latach 2013 – 2015. Struktura sprawozdania nawiązuje do 6 celów określonych w Programie. Trzy pierwsze cele dotyczą wspierania rodzin naturalnych w prawidłowym funkcjonowaniu, natomiast cele czwarty piąty i szósty stanowią odniesienie do działań w zakresie systemu pieczy zastępczej. Poszczególnym celom zostały przyporządkowane zadania, a także wskaźniki realizacji. W dokumencie wskazano na poziom realizacji wskaźników, co odzwierciedla stopień, w jakim zamierzone efekty zostały osiągnięte, a także stanowi podstawę planowania działań optymalizujących na kolejne lata.

## Spis treści:

ROZDZIAŁ I .....	3
CEL 1. PROMOWANIE WARTOŚCI RODZINY I PRAWDŁOWYCH WZORCÓW OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH.....	3
ROZDZIAŁ II.....	13
CEL 2. WZMACNIANIE PRAWDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA RODZINY I DZIECKA POPRAZ WSPARCIE INSTYTUCJI OPIEKI DZIENNEJ .....	13
ROZDZIAŁ III.....	27
CEL 3. PRZYWRACANIE PRAWDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA RODZINY.....	27
ROZDZIAŁ IV .....	35
CEL 4. TWORZENIE DZIECIOM PRZEBYWAJĄCYM W RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ, WARUNKÓW ZBLIŻONYCH DO PANUJĄCYCH W PRAWDŁOWO FUNKCJONUJĄCEJ RODZINIE NATURALNEJ.....	35
ROZDZIAŁ V.....	54
CEL 5. ZAPEWNIENIE DZIECIOM MOŻLIWOŚCI OPTIMALNEGO ROZWOJU FIZYCZNEGO, PSYCHOSPOŁECZNEGO I INTELEKTUALNEGO W WARUNKACH PIECZY INSTYTUCJONALNEJ .....	54
ROZDZIAŁ VI .....	60
CEL 6. WZMACNIANIE PRAWDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA OSÓB USAMODZIELNIANYCH W ŚRODOWISKU .....	60

# ROZDZIAŁ I

## CEL 1. PROMOWANIE WARTOŚCI RODZINY I PRAWIDŁOWYCH WZORCÓW OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH

Zadania w ramach tego celu koncentrowały się głównie na realizacji programów i projektów na rzecz umacniania rodzin w ich prawidłowym funkcjonowaniu, na organizacji różnorodnych form integracji społeczności lokalnej, a także na rozwijaniu idei wolontariatu na rzecz dziecka i rodziny.

Zadania były realizowane przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin, organizacje pozarządowe oraz wolontariat. W Programie Przyjęto następujące wskaźniki ilościowe realizacji zadań:

- liczba zrealizowanych projektów, programów na rzecz rodziny,
- liczba rodzin objętych projektami, programami,
- liczba zorganizowanych festynów i innych imprez środowiskowych na rzecz rodziny,
- liczba konferencji promujących wartości rodzinne,
- liczba rodzin biorących udział w imprezach,
- liczba wolontariuszy.

Tabela 1. Wskaźniki realizacji zadań w ramach celu 1.

<b>CEL 1. PROMOWANIE WARTOŚCI RODZINY I PRAWIDŁOWYCH WZORCÓW OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH</b>				
<b>l.p.</b>	<b>Nazwa wskaźnika</b>	<b>2013 rok</b>	<b>2014 rok</b>	<b>2015 rok</b>
1.	liczba zrealizowanych projektów/programów na rzecz rodziny	13	9	5
2.	liczba rodzin objętych projektami, programami	1 636	2 364	3 259
3.	liczba zorganizowanych festynów i innych imprez środowiskowych na rzecz rodziny	49	49	38
4.	liczba konferencji promujących wartości rodzinne	5	6	1
5.	liczba rodzin biorących udział w imprezach	1 804	2 225	1 964

6.	liczba wolontariuszy	60	82	62
----	----------------------	----	----	----

*Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie*

Wśród licznych działań podjętych w ramach Programu, na szczególne wyróżnienie zasługuje realizowany od 2012 roku Program działań na rzecz dużych rodzin „Rodzina Trzy Plus”, przyjęty uchwałą Nr 429/XIX/2012 Rady Miasta Lublin z dnia 29 marca 2012 r. Jest on elementem długookresowej polityki społecznej, realizowanej przez Miasto Lublin na rzecz rodzin mieszkających w mieście, posiadających troje i więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do 25 roku życia, jeśli kontynuują naukę.

Program swoim zakresem obejmuje działania zmierzające do poprawy warunków życiowych dzieci i młodzieży wychowującej się w rodzinach wielodzietnych. Celem programu jest wspieranie rodzin, umożliwienie im dostępu do dóbr kultury, sportu i wypoczynku za pomocą ulg i zwolnień oferowanych, zarówno przez jednostki samorządowe miasta, jak również inne podmioty. W odróżnieniu od innych samorządów, działania Miasta Lublin ukierunkowane zostały w dużej mierze na ten obszar usług i towarów, który oferowany jest przez podmioty niezwiązane z samorządem, a których działalność jest niezwykle istotna z punktu widzenia funkcjonowania dużej rodziny z tego względu, że większa część budżetu takich rodzin musi być przeznaczona na codzienne funkcjonowanie. Rodziny mają do dyspozycji kartę „Rodzina Trzy Plus”, dzięki której mogą korzystać z oferowanych zniżek i rabatów.

Od początku trwania Programu do grudnia 2015 roku wydano **10 520** kart „Rodzina Trzy Plus” na podstawie **1 874** wniosków, zaś do Programu przystąpiło 130 podmiotów.

Miasto Lublin promując rodziny wielodzietne było również organizatorem II Ogólnopolskiego Zjazdu Dużych Rodzin, który odbył się w Lublinie dniami 20 – 22 czerwca 2014 roku, pod hasłem: „Dom, rodzina – tu wszystko się zaczyna”. O randze Zjazdu świadczy fakt, iż był objęty honorowym patronatem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego i jego Małżonki.

W zjeździe wzięło udział ponad 190 rodzin wielodzietnych z całej Polski, tj. około 1400 osób. Program spotkania obejmował, m.in. liczne zajęcia i warsztaty skierowane do całych rodzin i do poszczególnych grup wiekowych, wydarzenia artystyczne, kulturalne i sportowe (w tym spotkanie z parą prezydencką, koncert zespołu Jozsko Brody, zwiedzanie Starego Miasta, Muzeum Wsi Lubelskiej, spływ kajakowy, zajęcia sportowo–rekreacyjne nad Zalewem Zemborzyckim). Wyrazem uznania za podejmowane działania w ramach polityki prorodzinnej było przyznanie Miastu Lublin przez Związek Dużych Rodzin 3+ honorowego tytułu „Miasto Przyjazne Rodzinie”.

W ramach promocji Programu „Rodzina Trzy Plus” Miasto Lublin było organizatorem ogólnopolskich konferencji: „Rodzina Inspiracją dla Lublina”, „Polska dla Rodziny – karta Dużej Rodziny w miastach i gminach” oraz gali „Podmiot Przyjazny Dużej Rodzinie”.

Należy podkreślić, że Miasto Lublin jest współzałożycielem Forum Samorządowego na rzecz Dużych Rodzin, a w roku 2014 pełniło prezydencję Forum. W skład Forum wchodzi 23 członków, a jego głównym celem jest promocja działań wspierających duże rodziny.

Dane zawarte w tabeli nr 2 dotyczą wysokości wydatków poniesionych na promocję i realizację programu w latach 2013 – 2015.

Tabela 2. Wydatki na promocję i realizację Programu Rodzina Trzy Plus w latach 2013 – 2015.

Lata	2013	2014	2015
Wysokość wydatków na realizację Programu „Rodzina Trzy Plus	60 000 zł	280 000 zł <sup>1</sup>	68 078 zł

*Źródło: Opracowanie własne MOPR na podstawie danych Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin*

Jak wynika z danych przedstawionych w powyższej tabeli w latach 2013 – 2015 na działania związane z promocją i realizacją Programu wydatkowano łącznie 408 078 zł.

W ramach działań promujących wartości rodzinne, w latach 2013 – 2014 Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie był organizatorem dwóch konferencji poświęconych tematyce rodziny. W dniu 2 października 2013 roku zorganizowano konferencję na temat „Dlaczego rodzina? Rodzina jako wartość”, której celem było nie tylko promowanie wartości rodziny, ale także ukazanie sposobów jej wsparcia w sytuacjach kryzysowych. Konferencja adresowana była do osób pracujących zawodowo z rodzinami – pracowników socjalnych, psychologów i pedagogów szkolnych, pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych, asystentów rodziny oraz kuratorów rodzinnych z województwa lubelskiego. Program konferencji obejmował wykłady poświęcone tematyce rodziny oraz warsztaty, w trakcie których zaprezentowano różnorodne formy wsparcia rodziny z uwzględnieniem współpracy między instytucjami a rodziną oraz rolę i możliwości pomocy specjalistycznej.

W dniu 8 października 2014 roku odbyła się konferencja na temat. „Miłość w rodzinie, jako funkcja czasu i zaangażowania”. Tematyka konferencji dotyczyła etapów życia rodzinnego, jakości funkcjonowania całej rodziny i poszczególnych jej członków oraz umiejętności wykorzystywania czasu.

<sup>1</sup> Z kwoty 280 tys. aż 250 tys. złotych przeznaczono na organizację II Ogólnopolskiego Zjazdu Dużych Rodzin.

Prawidłowe funkcjonowanie rodzin w wielu aspektach zależy od środowiska lokalnego w którym żyją. Nowocześnie pojęty proces wspierania rodziny powinien uwzględniać zatem także pracę w środowisku, między innymi organizowanie społeczności lokalnej.

W latach 2013 – 2015 Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie organizował liczne imprezy środowiskowe, zarówno promujące wartości rodziny, jak również integrujące społeczność lokalną. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują cykliczne festyny rodzinne, organizowane w poszczególnych dzielnicach miasta – „Dziecięcy Dzień Radości”, „Rodzinny Festyn z okazji Dnia Dziecka”, Festyn Rodzinny „Mama, Tata i ja”, „Festyn Osiedlowy”. W programach festynów organizatorzy przewidzieli atrakcje sportowe i rekreacyjne, programy artystyczne, ale także elementy edukacyjne oraz integrujące wielopokoleniową rodzinę i społeczność lokalną. W roku 2014 imprezy - Rodzinny Festyn z okazji Dnia Dziecka i Festyn Dziecięcy Dzień Radości zostały objęte honorowym patronatem Pary Prezydenckiej Rzeczypospolitej Polskiej – Anny i Bronisława Komorowskich w ramach Międzynarodowego Dnia Rodzin 2014.

Ponadto organizowano imprezy w szczególny sposób promujące aktywne wspólne spędzanie czasu wolnego, wśród nich na szczególną uwagę zasługują – Rajd, Rajd na bis i Rajd na Integrację Ojca i Syna.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w latach 2008 – 2015 realizował projekt systemowy „Człowiek inwestycją w społeczeństwo” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. Jedną z metod możliwych do zastosowania w ramach projektu systemowego była realizacja programów aktywności lokalnej. W latach 2013 – 2014 Miasto Lublin było realizatorem Programu Aktywności Lokalnej Mieszkańców Miasta Lublin na lata 2009 – 2013 oraz jego kontynuacji - Programu Aktywności Lokalnej Mieszkańców Miasta Lublin na lata 2014 – 2020. W ich ramach opracowywano i realizowano programy aktywności lokalnej, które skierowane były między innymi do rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, zagrożonych wykluczeniem społecznym, potrzebujących wzmocnienia w codziennym funkcjonowaniu.

Program aktywności lokalnej skierowany jest do osób w ramach konkretnego środowiska lub członków danej społeczności. Oznacza to, że w ramach programu można prowadzić działania aktywizacyjne adresowane do osób mieszkających na pewnej przestrzeni, obejmującej obszar gminy: dzielnicy, osiedla, sołectwa, wsi. Może to być środowisko grupy

zawodowej lub społecznej (np. osób niepełnosprawnych, wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze), mieszkańców bloku czy nawet kilku rodzin mieszkających w okolicy.

Wśród licznych programów aktywności lokalnej zrealizowanych w latach 2013 – 2015 w ramach projektu systemowego, poniżej przedstawiono te, które adresowane były do środowisk rodzinnych, mieszkających Lublinie.

W 2013 roku zrealizowano następujące programy aktywności lokalnej, skierowane do rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym:

### **1. Program Aktywności Lokalnej „Wiedza naszą siłą” dla 25 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Warsztaty psychologiczne, pedagogika zabawy dla dzieci dla 15 osób;
- Warsztaty integracyjno–relaksacyjne na świeżym powietrzu lub w pomieszczeniu dla 21 osób;
- Indywidualne poradnictwo psychologiczne dla 3 osób;
- Grupa samopomocowa dla 10 osób;
- Indywidualne poradnictwo prawne dla 9 osób;
- Terapia rodzinna dla 15 osób;
- Indywidualna terapia psychologiczna dla 5 osób;

### **2. Program Aktywności Lokalnej „Bądźmy zaradni” dla 15 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Warsztaty wspierające aktywizację zawodową z elementami autoprezentacji i kreowania wizerunku dla 10 osób;
- Indywidualna terapia psychologiczna dla 9 osób;
- Warsztaty racjonalnego gospodarowania budżetem domowym dla 9 osób;
- Trening kompetencji i umiejętności wychowawczych dla 9 osób;

### **3. Program Aktywności Lokalnej „Żyjmy lepiej” dla 20 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Grupa samopomocowa dla rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo–wychowawczych dla 12 osób;
- Indywidualna terapia psychologiczna dla 5 osób;
- Warsztaty „Mam dziecko – pracuję” dla 4 osób;
- Trening kompetencji rodzicielskich z elementami racjonalnego gospodarowania budżetem domowym dla 10 osób;



- Metoda pracy w środowisku rodzinnym dla 7 osób;

#### **4. Program Aktywności Lokalnej „Dobra rodzina” dla 41 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Metoda pracy w środowisku rodzinnym dla 12 osób;
- Warsztaty psychospołeczne niestacjonarne dla rodziców i dzieci, łącznie dla 32 osób;
- Trening umiejętności wychowawczych dla 32 osób;
- Grupa samopomocowa dla 12 osób;
- Warsztaty stacjonarne dla rodziców dotyczące właściwego prowadzenia gospodarstwa domowego dla 13 osób;
- Dogoterapia dla 13 osób;

#### **5. Program Aktywności Lokalnej „Odpowiedzialny rodzic” dla 46 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Warsztaty „Szkoła dla rodziców” dla 16 osób;
- Trening pracy i kształtowania wizerunku zawodowego dla 12 osób;
- Trening kompetencji społecznych (w tym umiejętności rodzicielskich i budowania więzi z dziećmi) stacjonarne dla 26 osób;
- Trening kompetencji społecznych (w tym umiejętności rodzicielskich i budowania więzi z dziećmi) niestacjonarne dla 16 osób;
- Metoda pracy w środowisku rodzinnym dla 34 osób;

#### **6. Program Aktywności Lokalnej „Dobra rodzina – szczęśliwe dzieci” dla 14 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Warsztaty kompetencji rodzicielskich dla 11 osób;
- Warsztaty rozwoju osobistego dla 5 osób;
- Trening zastępowania agresji dla 5 osób;
- Warsztaty „Wychowuję i pracuję” dla 26 osób;
- Metoda pracy w środowisku rodzinnym dla 4 rodzin (10 osób);
- Grupa wsparcia dla rodziców z zakresu wywiązywania się z obowiązków rodzicielskich dla 13 osób;
- Warsztaty aktywnego poszukiwania pracy dla 9 osób;

#### **7. Program Aktywności Lokalnej „Można inaczej - można lepiej” dla 35 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Indywidualna terapia psychologiczna dla 2 osób;

- Grupowa terapia psychologiczna dla 14 osób;
- Warsztaty radzenia sobie ze stresem i relaksacji dla matek dla 11 osób;
- Grupa samopomocowa dla matek samotnie wychowujących dzieci dla 12 osób;
- Indywidualne poradnictwo prawne dla matek dla 10 osób;
- Warsztaty podnoszące umiejętności wychowawcze dla matek dla 13 osób;
- Warsztaty arteterapii dla matek i dzieci dla 6 osób;
- Warsztaty pedagogiki zabawy dla matek i dzieci, łącznie dla 29 osób;

#### **8. Program Aktywności Lokalnej „Dobry rodzic” dla 37 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Warsztaty „Dobry rodzic - dobry pracownik”, dla 5 osób;
- Warsztaty aktywnego bycia z dzieckiem dla 17 osób;
- Metoda pracy w środowisku rodzinnym dla 7 rodzin (19 osób);
- Grupa samopomocowa dla 11 osób;
- Indywidualna terapia psychologiczna dla 9 osób;

#### **9. Program Aktywności Lokalnej „Razem możemy więcej” dla 41 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Trening - „Skuteczny rodzic” dla 14 osób;
- Warsztaty rodzinne - I moduł „Radość tworzenia” dla 21 osób, II moduł „Radość z nauki” dla 8 osób,
- Warsztaty skutecznej komunikacji z wykorzystaniem zachowań asertywnych dla 2 osób;
- Metoda pracy w środowisku rodzinnym; łącznie dla 24 osób;
- Grupa samopomocowa dla osób współuzależnionych Dzieci Dorosłych Alkoholików i doświadczających przemocy dla 4 osób;
- Indywidualna terapia psychologiczna; łącznie dla 6 osób.

W 2013 roku w ramach powyższych programów objęto wsparciem łącznie 274 osoby.

Na realizację programów wydano kwotę **295 507,09 zł**.

W 2014 roku zrealizowano 5 Programów Aktywności Lokalnej, których adresatami były rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym.

#### **1. Program Aktywności Lokalnej „Krok do przodu” dla 30 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Grupa samopomocowa dla matek bezrobotnych lub nieaktywnych zawodowo dla 6 osób;

- Indywidualna terapia psychologiczna dla 2 osób;
- Warsztaty: wychowuję i pracuję dla 12 osób;
- Warsztaty dla matek i ich dzieci dotyczące aktywnych sposobów spędzania czasu wolnego dla 24 osób;
- Metoda pracy w środowisku rodzinnym dla 8 osób;
- Indywidualne doradztwo brokera edukacyjnego dla 2 osób;
- Trening pracy i kształtowania wizerunku zawodowego z elementami autoprezentacji dla 13 osób.

## **2. Program Aktywności Lokalnej „Nowy wymiar życia” dla 24 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Warsztaty aktywnego poszukiwania pracy z elementami autoprezentacji i kreowania wizerunku w sferze zawodowej dla 10 osób;
- Metoda pracy w środowisku rodzinnym dla 15 osób;
- Trening kompetencji i umiejętności społeczno - wychowawczych z elementami organizacji czasu wolnego dla 8 osób;
- Warsztaty prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego dla 6 osób;
- Indywidualna terapia psychologiczna dla 12 osób.

## **3. Program Aktywności Lokalnej „Na skrzydłach aktywności” dla 43 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Indywidualna terapia psychologiczna dla 3 osób;
- Trening kompetencji i umiejętności społecznych dla 14 osób;
- Trening kompetencji rodzicielskich dla 11 osób;
- Warsztaty „Kobieta dziecko czas wolny”, dla 36 osób;
- Metoda pracy w środowisku rodzinnym dla 7 rodzin liczących 26 osób;
- Warsztaty między wychowaniem a pracą zawodową dla 7 osób.

## **4. Program Aktywności Lokalnej „Razem łatwiej” dla 37 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Indywidualna terapia psychologiczna dla 6 osób;
- Terapia rodzinna dla 2 osób;
- Trening relaksacyjny dla 14 osób;
- Warsztaty „czas wolny” dla 36 osób;
- Grupa samopomocowa dla 7 osób;
- Metoda pracy w środowisku rodzinnym dla 5 osób;

- Warsztaty wspierające aktywizację zawodową dla 5 osób.

### **5. Program Aktywności Lokalnej „W rodzinie siła” dla 39 osób**

W ramach Programu zastosowano następujące instrumenty wsparcia:

- Wyjazdowe warsztaty motywacyjno – integracyjne dla 35 osób;
- Warsztaty racjonalnego gospodarowania budżetem domowym dla 7 osób;
- Trening kreatywnego myślenia i motywacji dla 9 osób;
- „Szkoła dla rodziców” dla 11 osób;
- Trening pracy dla 8 osób;
- Poradnictwo prawne dla 4 osób;
- Indywidualna terapia psychologiczna dla 2 osób;
- Metoda pracy w środowisku rodzinnym dla 6 rodzin liczących 18 osób.

W 2014 roku w ramach Programów Aktywności Lokalnej wsparciem objęto łącznie **173** osoby, a na ich realizację wydatkowano łącznie **172 725,31 zł**.

Celem głównym w/w programów aktywności lokalnych, będących jednym z narzędzi realizacji projektu systemowego „Człowiek inwestycją w społeczeństwo” było zapewnienie klientom (w tym rodzinom) Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie, zamieszkałym na terenie Miasta Lublin, w wieku aktywności zawodowej oraz korzystającym z pomocy społecznej, wsparcia w kierunku reintegracji ze społeczeństwem i rynkiem pracy poprzez równoczesny rozwój form aktywnej integracji i upowszechnianie pracy socjalnej.

Cel osiągnięty został poprzez realizację celów szczegółowych, tj.: wzrost kompetencji i aktywności społecznej oraz zwiększenie motywacji do działania i zmiany swojej sytuacji życiowej wśród uczestników. Programy Aktywności Lokalnej skierowane były do rodzin z problemem opiekuńczo–wychowawczym w których występują zaburzone relacje między członkami rodziny, a dysfunkcjonalność rodziców przekłada się na występowaniu problemów wychowawczych.

Cele realizowane były dzięki szczegółowym zadaniom, które związane były z kompleksowym programem aktywizacji środowiska lokalnego i podniesieniem kompetencji społecznych i wychowawczych. Działania podejmowane w ramach programów aktywności lokalnej zakładały wykorzystanie potencjału uczestników, pobudzenie do wzajemnej pomocy oraz dzielenie się doświadczeniami. Programy zachęcały również do tworzenia inicjatyw lokalnych i aktywnego włączenia rodzin w życie społeczne.

Rodzina stanowi dla dziecka ważne, pierwsze i niezastąpione żadną instytucją społeczną środowisko rozwojowe i wychowawcze. Jest ona pierwszą podstawową szkołą charakteru i życia w społeczeństwie. Dziecko w rodzinie poznaje świat, zasady, normy

zachowania, zwyczaje, obyczaje rodzinne i społeczne, wartości moralne, czyni pierwsze kroki w poznaniu kultury i nabiera umiejętności uczestniczenia w niej. Rodzina jest miejscem gdzie odbywa się proces socjalizacji. Pierwsze kontakty społeczne, atmosfera zrozumienia, miłości i możliwość realizacji potrzeb jest niezbędnym czynnikiem do prawidłowego wzrastania i przybierania coraz to nowych ról społecznych. To od rodziny zależy jak dziecko będzie funkcjonowało w społeczeństwie. Pomoc powinna przełożyć się na prawidłowy rozwój dzieci i przeciwdziałać ich zachowaniom patologicznym w przyszłości.

Włączenie uczestników programów aktywności lokalnej, będących w grupie ryzyka izolacji z różnych sfer życia społecznego w aktywne życie, nabranie przez nie pewności siebie, wiary we własne możliwości przyczyniło się do poprawy funkcjonowania rodzin.

Wszyscy uczestnicy programów aktywności lokalnej otrzymali zaświadczenia potwierdzające nabyte kompetencje/umiejętności w ramach każdego wsparcia, którym byli objęci.

## ROZDZIAŁ II

### **CEL 2. WZMACNIANIE PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA RODZINY I DZIECKA POPRZEZ WSPARCIE INSTYTUCJI OPIEKI DZIENNEJ**

Realizacja powyższego celu skupiała się głównie na wspieraniu rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez pomoc w wychowaniu i opiece nad dzieckiem, wyrównaniu deficytów szkolnych u dziecka oraz zagospodarowanie niekontrolowanych rejonów jego czasu wolnego.

Zadania realizowane były m.in. przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin i organizacje pozarządowe.

Informacje dotyczące wskaźników realizacji zadań przypisanych celowi 2 zawarte są w tabeli 3.

Tabela 3. Wskaźniki realizacji zadań w ramach celu 2.

<b>CEL 2. WZMACNIANIE PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA RODZINY I DZIECKA POPRZEZ WSPARCIE INSTYTUCJI OPIEKI DZIENNEJ</b>				
<b>I.p.</b>	<b>Nazwa wskaźnika</b>	<b>2013 rok</b>	<b>2014 rok</b>	<b>2015 rok</b>
1.	liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego, prowadzonych na zlecenie Miasta Lublin, w trakcie roku	25	22	23
2.	liczba dzieci uczęszczających na zajęcia do placówek wsparcia dziennego,	1 016	902	910
3.	liczba dzieci objętych pomocą wolontariuszy w postaci korepetycji,	43	46	30
4.	liczba zorganizowanych warsztatów umiejętności wychowawczych,	6 programów/ 6 warsztatów	6 programów/ 4 warsztaty	7 programów/ 6 warsztatów
5.	liczba godzin pozalekcyjnych zajęć sportowych z programem edukacyjno-informacyjnym,	4 522	2 768	3 150
6.	liczba dzieci objętych dożywianiem w ramach uczestnictwa w pozalekcyjnych zajęciach opiekuńczo-wychowawczych,	282	260	259
7.	liczba wspieranych świetlic socjoterapeutycznych,	4	5	4
8.	liczba dzieci uczęszczających do świetlic socjoterapeutycznych,	36	38	47

9.	liczba dofinansowanych zimowisk, kolonii i półkolonii,	48	43	21
10.	liczba dzieci uczestniczących w zimowiskach, koloniach i półkoloniach,	2 322	2 249	1 335

*Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie*

Fundamentalne znaczenie dla realizacji wskazanych zadań mają placówki wsparcia dziennego, w których rodzina może uzyskać pomoc w opiece i wychowaniu dziecka.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
- specjalistycznej,
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Na terenie Miasta Lublin wszystkie placówki wsparcia dziennego prowadzone są przez podmioty pozarządowe.

Tabela 4. Wykaz podmiotów prowadzących placówki wsparcia dziennego dotowane przez Miasto Lublin w latach 2013 – 2015 z podziałem na typ.

Lp.	Nazwa i adres podmiotu prowadzącego	Nazwa i adres placówki	Rodzaj i typ placówki
1	„Fundacja Amigo-Polska” ul. Jaworowskiego 12, 20-612 Lublin	Specjalistyczny Ośrodek Opiekuńczo-Wychowawczy „Domostwo Amigoniańskie” ul. Jaworowskiego 12, 20-612 Lublin	<i>placówka wsparcia dziennego specjalistyczna</i>
2	Fundacja na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Tacy Sami” ul. Narutowicza 74a, 20-019 Lublin	Ośrodek Terapeutyczny ul. Narutowicza 74a 20-019 Lublin	<i>placówka wsparcia dziennego specjalistyczna</i>
3	Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” ul. Bernardyńska 5, 20-109 Lublin	„Specjalistyczna Placówka AGAPE CLUB” ul. Bernardyńska 5 20-109 Lublin	<i>placówka wsparcia dziennego specjalistyczna</i>
4	Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Św. Józefa z Cluny ul. ks. Michała Słowikowskiego 1a , 20-124 Lublin	Dom Św. Józefa dla Dzieci i Młodzieży Ognisko Wychowawcze ul. ks. Michała Słowikowskiego 1a 20-124 Lublin	<i>placówka wsparcia dziennego opiekuńcza</i>
5	Towarzystwo Salezjańskie Dom Zakonny ul. Kalinowszczyzna 3, 20-129 Lublin	Salezjańska Świetlica Środowiskowa im. Św. Dominika Savio ul. Kalinowszczyzna 3, 20-129 Lublin	<i>placówka wsparcia dziennego opiekuńcza</i>
6	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty ul. Królewska 10, 20-109 Lublin	Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza im. bł. Edmunda Bojanowskiego ul. Królewska 10, 20-109 Lublin	<i>placówka wsparcia dziennego opiekuńcza</i>
7	Stowarzyszenie "ŁABĘDŹ" ul. Jacka Przybylskiego 20/23 20-465 Lublin	Klub Młodzieżowy ul. Łabędzia 15 20-335 Lublin	<i>placówka wsparcia dziennego opiekuńcza (Placówka zakończyła działalność w dniu 30.06.2015r.)</i>

8	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. Św. Brata Alberta ul. Willowa 15, 20-819 Lublin	Świetlica Św. Brata Alberta ul. Willowa 15 20-819 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza (Placówka zakończyła działalność w dniu 30.06.2015r.)
9	Instytut Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Droga Męczenników Majdanka 27, 20-325 Lublin	Świetlica św. Antoniego Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Kasztanowa 1, 20-245 Lublin	placówka wsparcia dziennego
10		Świetlica bł. Piotra J. Frassatiego Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Biedronki 13, 20-543 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza (Placówka zakończyła działalność w dniu 30.12.2013r.)
11		Świetlica Św. Rodziny Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Radości 13, 20-530 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza (Placówka zakończyła działalność w dniu 30.12.2013r.)
12		Świetlica św. Michała Archanioła Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Fabryczna 19, 20-301 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza
13	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Św. Maksymiliana Kolbego ul. Droga Męcz. Majdanka 27 20-325 Lublin	Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza przy Parafii Św. Maksymiliana Kolbe ul. Dr. Męcz. Majdanka 27, 20-325 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza
14	Fundacja Integracyjna „Na Tatarach” ul. Gospodarcza 7, 20-213 Lublin	Świetlica „Promyk” ul. Odlewnicza 11a, 20-219 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza
15	Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo ul. Jezuicka 4/9, 20-113 Lublin	Ośrodek nr 1 „Teatr” ul. Kunickiego 128, 20-434 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza
16		Ośrodek nr 2 „Bliźniak” ul. ks. Michała Słowikowskiego 1, 20-124 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza
17	Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Archidiecezji Lubelskiej ul. Krakowskie Przedmieście 1, 20-002 Lublin	Świetlica Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży ul. Krakowskie Przedmieście 1 20-002 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza
18	Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Ruchowo ul. Doświadczalna 46, 20-236 Lublin	Świetlica Integracyjna „Razem” ul. Doświadczalna 46 20-236 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza
19	Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce Al. Wilanowska 309 A, 02 – 665 Warszawa	Placówka Wsparcia Dziennego „Jutrzenka” ul. Jutrzenki 1, 20-538 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza
20	Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore” ul. Róży Wiatrów 9, 20-468 Lublin	Świetlica Stowarzyszenia Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore” ul. Róży Wiatrów 9, 20-468 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza
21	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Lubelski Oddział Regionalny ul. Narutowicza 54, 20-016 Lublin	Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci ul. Narutowicza 54, 20-016 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza
22	Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym „Misericordia” ul. Abramowicka 2, 20-440 Lublin	Placówka Wsparcia Dziennego „Misericordia” ul. Głuska 138, 20-380 Lublin	placówka wsparcia dziennego opiekuńcza



23	Stowarzyszenie Promocji Kultury na Rzecz Środowisk Lokalnych i Osób Niepełnosprawnych „DZIESIĄTA” ul. Kunickiego 35, 20-417 Lublin	Placówka Wsparcia Dziennego „CIUCHCIA” ul. Kunickiego 35, 20-417 Lublin	<i>placówka wsparcia dziennego opiekuńcza</i>
24	Zgromadzenie Służebnic Matki Dobrego Pasterza ul. Kościelna 9; 05 - 500 Piaseczno	Placówka Wsparcia Dziennego „Dom Ciepła” im. św. Antoniego Al. Kraśnicka 65; 20 - 718 Lublin	<i>placówka wsparcia dziennego opiekuńcza</i>
25	Towarzystwo Sportowo-Turystyczne „Sokolik” ul. Krańcowa 106, 20-320 Lublin	Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza „Sokolik” ul. Pogodna 19, 20-337 Lublin	<i>placówka wsparcia dziennego opiekuńcza (Dnia 31 marca 2013r. placówka zakończyła działalność.)</i>
26	Fundacja Sempre a Frente ul. Grodzka 14, 20 – 112 Lublin	Świetlica Kowalska 3 ul. Kowalska 3, 20 -115 Lublin	<i>opiekuńcza i specjalistyczna. (Placówka rozpoczęła swoją działalność od 01.07.2015r.)</i>

*Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie*

W latach 2013 – 2015 liczba placówek wsparcia dziennego na terenie Miasta Lublin oscylowała między 22 a 25. W poszczególnych latach funkcjonowało:

- **25** placówek, z oferty których skorzystało **1016** dzieci w 2013 roku,
- **22** placówki, z oferty których skorzystało **902** dzieci w 2014 roku,
- **23** placówki, z oferty których skorzystało **910** dzieci w 2015 roku.

Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie, w ramach pełnionego nadzoru przeprowadzili wizytacje, które dotyczyły, m.in.: organizacji pracy, hospitacji bieżących zajęć, frekwencji wychowanków, stanu zatrudnienia oraz kwalifikacji pracowników, współpracy placówek w zakresie opieki i wychowania z instytucjami wymienionymi w przepisach dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, współpracy z wolontariuszami, stanu i poprawności dokumentacji prowadzonej przez pracowników placówki, oglądu pomieszczeń, w których realizowane były zajęcia. W początkowym okresie trwania Programu stwierdzono, iż placówki nie w pełni wypełniały ważne dla Miasta zadania opiekuńczo–wychowawcze w stosunku do rodzin niewydolnych wychowawczo. Niekiedy ich działalność ograniczała się jedynie do zapewnienia dzieciom opieki oraz pomocy w odrabianiu lekcji. Brak było systematycznej pracy z dziećmi ze środowisk patologicznych, zagrożonych demoralizacją. W ciągu 3 lat trwania Programu zauważalna jest poprawa warunków przebywania dzieci i jakości sprawowanej opieki, wyposażenia placówek w sprzęt i urządzenia. Pracownicy podejmują kursy i szkolenia co przekłada się na wysoki poziom prowadzonych zajęć. Podejmowane są również próby współpracy z rodzinami wychowanków. W celu prowadzenia systematycznej pracy z dziećmi z rodzin niewydolnych wychowawczo monitorowana jest frekwencja wychowanków.

Poza placówkami wsparcia dziennego, prowadzonymi przez podmioty pozarządowe, w strukturach Filii Nr 3 i Filii Nr 5 MOPR w latach 2013 - 2015 funkcjonowały 2 świetlice socjoterapeutyczne, które dysponowały łącznie 30 miejscami. Były to:

1. Świetlica socjoterapeutyczna, ul. Głęboka 11,
2. Świetlica socjoterapeutyczna nr 2, ul. Piekarska 27.

Świetlice przeznaczone były dla dzieci w wieku od 7-15 lat. Świadczyły pomoc dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym, niewydolnych wychowawczo oraz wychowującym się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju. W zajęciach realizowanych przez obydwie świetlice w latach 2013 – 2015 uczestniczyło odpowiednio:<sup>2</sup>

- w 2013 roku - **31** dzieci,
- w 2014 roku – **27** dzieci,
- w 2015 roku – **15** dzieci.

Z uwagi na uregulowania ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej brak było podstaw prawnych do dalszego funkcjonowania świetlic w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie. Dlatego też z dniem 31.12.2014 roku zakończyła działalność świetlica przy ul. Głębokiej natomiast świetlica przy ul. Piekarskiej działała do dnia 1 marca 2015 roku. Dzieciom dotychczas objętych wsparciem świetlicy przy ul. Głębokiej zaproponowano możliwość skorzystania z oferty placówki wsparcia dziennego prowadzonej przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci przy ulicy Narutowicza 54. Natomiast w celu zapewnienia opieki dzieciom ze świetlicy przy ulicy Piekarskiej podjęto działania mające na celu zlecenie realizacji prowadzenia placówki wsparcia dziennego organizacjom pozarządowym.

W tym celu w 2015 roku ogłaszano dwukrotnie otwarte konkursy ofert. Pierwszy w dniu 13.01.2015 roku tj. „Otwarty konkurs ofert na realizację zadania własnego Gminy Lublin z zakresu wspierania rodziny - prowadzenie placówki wsparcia dziennego w formie opiekuńczej na terenie Miasta Lublin w dzielnicy Za Cukrownią w okresie od dnia 1 marca 2015 roku do dnia 31 marca 2016 roku” oraz kolejny w dniu 12.05.2016 r. „Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej należących do zadań własnych Gminy Lublin w okresie od dnia 1 lipca 2015 roku do dnia 31 marca 2016 roku”, który obejmował 3 zadania: prowadzenie placówki wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, w formie specjalistycznej lub w połączonych formach w dzielnicy Czechów, w dzielnicy Za Cukrownią oraz w dzielnicach Stare Miasto – Śródmieście. Pierwszy z ogłoszonych konkursów został unieważniony z uwagi na niezłożenie

---

<sup>2</sup> Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, lata 2013,2014,2015.

żadnej oferty. W wyniku rozstrzygnięcia drugiego konkursu działalność rozpoczęła placówka wsparcia dziennego „Świetlica Kowalska 3” działająca w dzielnicy Stare Miasto – Śródmieście. Na zadania polegające na prowadzeniu placówki w dzielnicach Czechów i Za Cukrownią nie zostały złożone oferty.

Reasumując, należy podkreślić, że Miasto Lublin permanentnie podejmuje działania mające na celu zapewnienie opieki i zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom zagrożonym wykluczeniem społecznym poprzez rozwijanie i doskonalenie funkcjonowania istniejącej sieci placówek wsparcia dziennego.

Poza świetlicami działającymi w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie na terenie Lublina funkcjonowały także świetlice socjoterapeutyczne prowadzone przez organizacje pozarządowe, które otrzymywały dofinansowanie z budżetu Miasta Lublin:

- w 2013 roku funkcjonowały 2 świetlice, z których skorzystało 35 dzieci,
- w 2014 roku funkcjonowały 3 świetlice, z których skorzystało 48 dzieci,
- w 2015 roku funkcjonowały 3 świetlice, z których skorzystało 47 dzieci.

Świetlice socjoterapeutyczne były prowadzone przez:

- Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore” w Lublinie (w latach 2013, 2014, 2015),
- Stowarzyszenie Promocji Kultury na Rzecz Środowisk Lokalnych i Osób Niepełnosprawnych „DZIESIĄTA” w Lublinie (w latach 2014, 2015),
- Stowarzyszenie „Łabędź” w Lublinie (w latach 2013, 2014, 2015).

Oprócz przedstawionej sieci placówek wsparcia dziennego i świetlic, w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie funkcjonuje również Centrum Aktywności Środowiskowej, które w ramach swojej działalności udziela pomocy osobom i rodzinom z grup szczególnego ryzyka, zagrożonym wykluczeniem społecznym, zamieszkałym na Osiedlu Antoniny Grygowej w Lublinie.

Ze wsparcia Centrum Aktywności Środowiskowej w latach 2013 – 2015 skorzystało odpowiednio:<sup>3</sup>

- w 2013 roku – **166** dzieci i młodzieży, w tym 77 przebywało na podstawie zawartych kontraktów socjalnych,
- w 2014 rok - **109** dzieci i młodzieży, w tym 67 przebywało na podstawie zawartych kontraktów socjalnych,

---

<sup>3</sup> Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie, lata 2013, 2014, 2015.

- w 2015 rok - **278** dzieci i młodzieży, w tym 61 przebywało na podstawie zawartych kontraktów socjalnych.

Wśród licznych działań podejmowanych przez Centrum należy wymienić: wspieranie rodziny w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez zapewnienie opieki wychowawczej dzieciom i młodzieży, pomoc w nauce, stwarzanie warunków do rozwijania zainteresowań i uzdolnień oraz organizację czasu wolnego. Do zadań Centrum należy także zapewnienie pomocy rodzinie, dzieciom i młodzieży sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami poprzez organizację zajęć profilaktycznych, socjoterapeutycznych, korekcyjnych i terapeutycznych oraz udzielanie doraźnej i kompleksowej pomocy osobom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych, które wynikają z dysfunkcji życia rodzinnego, sytuacji kryzysowych o charakterze losowym.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie prowadzi również współpracę z wolontariuszami, którzy na mocy podpisanych porozumień, prowadzą działania na rzecz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i potrzebujących pomocy. Wolontariusze działają m.in. na rzecz dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, udzielają wsparcia w postaci korepetycji, służą pomocą w odrabianiu lekcji oraz w organizowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży.

W trakcie trwania „Programu” pomocą wolontariuszy w postaci korepetycji objęto:

- w 2013 roku – 43 dzieci,
- w 2014 roku – 46 dzieci,
- w 2015 roku – 30 dzieci.

W celu kształtowania wśród rodziców prawidłowych wzorców wychowania i opieki nad dzieckiem, wyrównania deficytów szkolnych u dziecka oraz zagospodarowania niekontrolowanych rejonów jego czasu wolnego Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin zlecał realizację programów edukacyjnych dla rodziców oraz działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych z elementami informacyjno-edukacyjnymi w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych<sup>4</sup>. Prowadzono pozalekcyjne zajęcia sportowe z programem informacyjno-edukacyjnym, dostosowanym do wieku odbiorców i włączającym w swe oddziaływanie osoby dorosłe oraz organizował obozy, kolonie i półkolonie z profesjonalnym programem profilaktycznym.

---

<sup>4</sup> Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, lata 2013, 2014, 2015.

W 2013 roku zrealizowano 6 programów dla rodziców, w tym 6 warsztatów umiejętności rodzicielskich przygotowujących rodziców do wychowywania dzieci bez stosowania przemocy, w których udział wzięło 225 osób. Wysokość środków przeznaczonych na realizację zadania w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GPPiRPA) wyniosła 35 903,02 zł.

Podmioty realizujące zadania:

1. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Lubelski Oddział Regionalny w Lublinie,
2. Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym AGAPE w Lublinie,
3. Zespół Poradni Nr 3 w Lublinie,
4. Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna nr 3 w Lublinie ( 2 programy),
5. Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna nr 1 w Lublinie.

W 2014 roku zrealizowano 6 programów dla rodziców, w tym 4 warsztaty umiejętności rodzicielskich przygotowujących rodziców do wychowywania dzieci bez stosowania przemocy, w których udział wzięło 178 osób. Wysokość środków przeznaczonych na realizację zadania w ramach GPPiRPA wyniosła 31 495,73 zł.

Podmioty realizujące zadania:

1. Fundacja „PRAESTERNO” Ośrodek w Lublinie,
2. Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym AGAPE w Lublinie,
3. Zespół Poradni Nr 3 w Lublinie,
4. Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna nr 3 w Lublinie,
5. Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna nr 1 w Lublinie,
6. Centrum Administracyjne „Pogodny Dom” w Lublinie.

W 2015 roku zrealizowano 7 programów dla rodziców, w tym 6 warsztatów umiejętności rodzicielskich przygotowujących rodziców do wychowywania dzieci bez stosowania przemocy, w których udział wzięły 152 osoby. Wysokość środków przeznaczonych na realizację zadania w ramach GPPiRPA wyniosła 42 632,48 zł.

1. Podmioty realizujące zadania:

2. Fundacja „PRAESTERNO” (Ośrodek Fundacji w Lublinie),
3. Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE”,
4. Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna nr 2 w Lublinie,
5. Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna nr 3 w Lublinie,
6. Zespół Poradni Nr 2 w Lublinie,
7. Zespół Poradni Nr 3 w Lublinie.

Realizowane programy miały na celu kształtowanie świadomych postaw rodzicielskich, podniesienie skuteczności oddziaływań wychowawczych, zmniejszenie skali zjawiska bezradności wychowawczej oraz poprawę relacji interpersonalnych w rodzinie i jakości kontaktów emocjonalnych rodziców z dziećmi. Zaobserwowano poprawę umiejętności komunikowania się z dziećmi, nabycie umiejętności konsekwentnego stosowania adekwatnego systemu kar i nagród, pozbawionego elementów przemocy. Ponadto beneficjenci nabyli wiedzę o szkodliwości używania siłowych metod wychowawczych i zdobyli umiejętności wychowawcze pozwalające na zaprzestanie używania tych metod.

Szkoły i organizacje pozarządowe realizowały kolejne edycje zajęć sportowych z programem informacyjno–edukacyjnym dostosowanym do wieku odbiorców i włączającym w swe oddziaływania osoby dorosłe. Jedna edycja zajęć obejmowała realizację minimum 110 godzin zegarowych zajęć sportowych i minimum 25 godzin zegarowych zajęć profilaktycznych. Wysokość dofinansowania dla jednej edycji tego typu zajęć wynosiła 6 500 zł. Wszystkie podmioty włączały w swe oddziaływania rodziców dzieci biorących udział w zajęciach poprzez ich udział w pogadankach profilaktycznych, współzawodnictwie sportowym oraz organizowanych imprezach.

Liczba zajęć sportowych z programem informacyjno–edukacyjnym oraz liczba osób w nich uczestniczących w latach 2013 – 2014 kształtowała się następująco:<sup>5</sup>

- w 2013 roku - 4 665 godzin, 546 osób,
- w 2014 roku - 2 768 godzin, 444 osoby,
- w 2015 roku - 3 150 godzin, 580 osób.

Efekty realizacji działania:

- wzrost zainteresowania wśród dzieci i młodzieży prowadzeniem zdrowego trybu życia, wolnego od nałogów oraz rozwój postaw prozdrowotnych,
- zwiększenie poziomu wiedzy wśród dzieci, młodzieży, ich rodziców na temat szkodliwości spożywania alkoholu,
- wzmocnienie poczucia własnej wartości uczestników projektów,
- nabycie umiejętności odmawiania i obrony przed osobami namawiającymi do zażywania substancji psychoaktywnych,
- podniesienie poziomu wiedzy w zakresie konstruktywnego radzenia sobie z trudnymi sytuacjami, ze stresem,
- wzmocnienie więzi dzieci z rodzicami,

---

<sup>5</sup> Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, lata 2013, 2014, 2015.

- poprawa sprawności fizycznej oraz kondycji i koordynacji ruchowej uczestników projektów,
- wzrost motywacji do organizowania aktywnych form wypoczynku.

W ramach uczestnictwa w pozalekcyjnych zajęciach opiekuńczo-wychowawczych z elementami informacyjno-edukacyjnymi w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, prowadzone były działania na rzecz dożywiania dzieci w nich uczestniczących. Każdy podmiot prowadzący dożywianie, realizował dodatkowo program informacyjno-edukacyjny, w którym brały udział wszystkie dzieci korzystające z posiłku. Powyższe działanie miało na celu poprawę kondycji psychofizycznej dzieci i młodzieży poprzez dostarczanie regularnych posiłków oraz przekazanie wiedzy na temat zasad zdrowego odżywiania, zdrowego stylu życia oraz informacji dotyczących szkodliwych oddziaływań alkoholu na organizm człowieka.

Liczba dzieci objętych dożywianiem w latach 2013 - 2015 kształtowała się następująco:<sup>6</sup>

- w 2013 roku - 282 dzieci,
- w 2014 roku – 260 dzieci,
- w 2015 roku – 259 dzieci.

Podmioty realizujące powyższe zadanie:

- Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” w Lublinie,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore” w Lublinie,
- Stowarzyszenie Promocji Kultury na Rzecz Środowisk Lokalnych i Osób Niepełnosprawnych „DZIESIĄTA” w Lublinie,
- Fundacja Integracyjna „Na Tatarach” w Lublinie,
- Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym „MISERICORDIA” w Lublinie,
- Stowarzyszenie „ŁABĘDŹ” w Lublinie,
- Towarzystwo „Nowa Kuźnia” w Lublinie,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Lubelski Oddział Regionalny w Lublinie,
- Instytut Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej w Lublinie,
- Parafia Rzymsko – Katolicka p. w. Św. Maksymiliana Kolbe w Lublinie.

---

<sup>6</sup> Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, lata 2013, 2014, 2015

W celu zagospodarowania niekontrolowanych rejonów czasu wolnego u dzieci organizowano liczne obozy, kolonie i półkolonie, podczas których realizowano programy profilaktyczne nt. uzależnień, ich skutków oraz miejsc, w których można uzyskać fachową pomoc. Uczestnicy zapoznani zostali z konsekwencjami jakie niosą za sobą zachowania agresywne oraz zdobyli wiedzę na temat skutecznego reagowania na takie zachowania. Uczestnictwo w zajęciach sportowych przyczyniło się do poprawy sprawności fizycznej i motywowało dzieci i młodzież do aktywnego spędzania wolnego czasu. Realizatorami powyższego zadania były placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, kluby sportowe i parafie.

W latach 2013 – 2015 zorganizowano łącznie 133 obozy, kolonie i półkolonie dofinansowane w ramach GPPiRPA, których liczba w poszczególnych latach kształtowała się następująco<sup>7</sup>:

- w 2013 roku - 48 obozów, kolonii i półkolonii, 2 322 dzieci i młodzieży,
- w 2014 roku – 43 obozy, kolonie i półkolonie, 2 249 dzieci i młodzieży,
- w 2015 roku – 42 obozy, kolonie i półkolonie, 2 908 dzieci i młodzieży.

Podmioty realizujące powyższe zadanie:

- Budowlany Klub Sportowy w Lublinie,
- Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym „MISERICORDIA” w Lublinie,
- Chorągiew Lubelska Związku Harcerstwa Polskiego w Lublinie,
- Fundacja "Szczęśliwe Dzieciństwo" w Lublinie,
- Fundacja „PRAESTERNO” Oddział w Lublinie,
- Fundacja „Razem” w Lublinie,
- Fundacja „Skrzydła dla Edukacji” w Lublinie,
- Fundacja Działań Edukacyjno-Społecznych "OD NOWA" w Lublinie,
- Gimnazjum nr 7 w Lublinie,
- Instytut Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej w Lublinie,
- Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” w Lublinie,
- Klub Sportowy „UNIA” w Lublinie,
- Lubelski Klub Karate KYOKUSHIN w Lublinie,
- Miejskie Towarzystwo Pływackie „LUBLINIANKA” w Lublinie,

---

<sup>7</sup> Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, lata 2013, 2014, 2015



- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy BASKET 30 w Lublinie.
- Parafia Rzymsko – Katolicka p.w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Lublinie,
- Parafia Rzymsko – Katolicka pw. Św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Lublinie,
- Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych w Lublinie,
- Stowarzyszenie „Eudajmonia” w Lublinie,
- Stowarzyszenie „SKAUT” w Lublinie,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore” w Lublinie,
- Szkoły Podstawowe nr 3, 10, 14, 27, 29, 30, 40, 46, 52 w Lublinie,
- Towarzystwo „NOWA KUŹNIA”,
- Towarzystwo Gimnastyczne „SOKÓŁ” w Lublinie,
- Towarzystwo Piłki Siatkowej w Lublinie,
- Uczniowski Klub Sportowy "Dwójka" w Lublinie,
- Uczniowski Klub Sportowy "SKARPA" w Lublinie,
- Uczniowski Klub Sportowy „MARATON” w Lublinie.
- Uczniowski Klub Sportowy „SPARTAKUS” w Lublinie,
- Uczniowski Klub Sportowy 23 w Lublinie,
- Uczniowski Klub Sportowy RUCH LUBLIN,
- Wodniacki Uczniowski Klub Sportowy SP 30 w Lublinie,
- Zespoły Szkół nr 8, 9 w Lublinie,

## FINANSOWANIE

Koszt prowadzenia i utrzymania placówek wsparcia dziennego w latach 2013 – 2015 wynosił łącznie **6 729 042,00 zł.** w tym dofinansowanie z budżetu Miasta Lublin stanowiła kwota **3 442 165,84 zł.** Szczegółowe informacje dotyczące wysokości kosztów w poszczególnych latach zamieszczono w tabeli nr 5.

Tabela 5. Wydatki w ramach celu 2 w latach 2013 – 2015.

Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
Liczba placówek wsparcia dziennego	25	22	23
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek wsparcia dziennego, w tym:	2 318 428,00 zł	2 302 275,00 zł	2 378 339,00 zł

środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych	0 zł	299 436,00 zł	395 061,00 zł
Dofinansowanie kosztów funkcjonowania placówek wsparcia dziennego przez Miasto Lublin	1 122 883,44 zł	1 130 000,00 zł	1 189 282,40 zł
Wysokość środków przeznaczonych na prowadzenie zajęć sportowych z programem informacyjno–edukacyjnym w ramach GPPiRPA	162 500,00 zł	529 490,53 zł	162 500,00 zł
Wysokość środków przekazanych na dożywianie dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych zajęciach opiekuńczo-wychowawczych w ramach GPPiRPA	111 564,00 zł	108 200,00 zł	135 975,00 zł
Wysokość dofinansowania do zimowisk, kolonii, półkolonii w ramach GPPiRPA	491 445,45 zł	490 995,90 zł	752 129,99 zł
Koszt funkcjonowania świetlic socjoterapeutycznych w strukturach MOPR	150 488,76 zł	147 137,60 zł	13 149,18 zł

Źródło: *Opracowanie własne MOPR w Lublinie*

Koszt prowadzenia 2 świetlic działających w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie w latach 2013 – 2015 wyniósł łącznie 310 775,54 zł (z czego 150 000 zł stanowiły środki pozyskane z GPPiRPA oraz 160 775,54 zł stanowiły środki własne). Łączna wysokość środków przeznaczonych na prowadzenie świetlic socjoterapeutycznych w ramach GPPiRPA w latach 2013-2015 to kwota 430 708,89 zł, z czego 150 000,00zł stanowił koszt świetlic działających w strukturach MOPR, natomiast kwota 280 708,89 zł stanowiła koszt prowadzenia świetlic ponoszony przez organizacje pozarządowe.

Należy zauważyć, że Miasto Lublin stale zwiększa wysokość środków pieniężnych na dofinansowanie działalności placówek wsparcia dziennego co daje możliwość uatrakcyjnienia oferowanych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież. Średnie dofinansowanie do funkcjonowania placówki wsparcia dziennego wzrosło z **44 915,33** zł w 2013 roku do **54 058,29** zł w 2015 roku.

Należy podkreślić, że podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego aktywnie poszukiwały środków z dodatkowych źródeł finansowania. W roku 2014 pozyskały kwotę **299 436,00** zł (m.in. z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, Europejskiego Funduszu Społecznego, Kuratorium Oświaty, Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundacji Banku Zachodniego WBK, Fundacji Tesco Dzieciom, Fundacji PGNiG im. Ignacego Łukasiewicza). Natomiast w 2015 roku podmioty pozyskały dodatkowe środki

w łącznej wysokości **395 061,00** zł (m.in. z Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, Ministerstwa Sprawiedliwości, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Krajowego Biura Przeciwdziałania Narkomanii, Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, Wydziału Kultury UM Lublin, Fundacji Bank WBK, Fundacji Tesco Dzieciom).

Podsumowując, zadania przypisane do celu 2 były sukcesywnie realizowane w ciągu 3 lat obowiązywania Programu. Sieć placówek wsparcia dziennego na terenie Miasta jest szeroko rozbudowana. Swoim zasięgiem placówki obejmują prawie wszystkie dzielnice Lublina. Dzieci wymagające wsparcia w tej formie, mają zapewnione miejsce w placówce. Liczba placówek wsparcia dziennego w latach 2013 – 2015 utrzymywała się na podobnym poziomie, oscylowała między 22 a 25. Na bieżąco monitorowane jest zapotrzebowanie na powstawanie nowych placówek na terenie Miasta. W 2015 roku został ogłoszony konkurs na zadanie prowadzenia placówki wsparcia dziennego w dzielnicy Za Cukrownią. Ze względu na niezłożenie ofert, konkurs został unieważniony. W związku z zauważalną potrzebą prowadzenia placówki wsparcia dziennego na tym terenie w dalszym ciągu będą podejmowane starania mające na celu pozyskanie realizatora zadania. Kadra placówek wsparcia dziennego sukcesywnie podnosiła swoje kwalifikacje poprzez szkolenia i kursy co przekłada się nie tylko na ilość ale także na jakość prowadzonych zajęć.

Również w zakresie organizowania czasu wolnego zadania realizowane były systematycznie. Dzieci miały możliwość korzystania z szerokiego wachlarza pozalekcyjnych zajęć sportowych. W każdym roku realizacji Programu dofinansowane były zimowiska, kolonie i półkolonie Zapewnione zostały także posiłki w ramach pozalekcyjnych zajęć opiekuńczo-wychowawczych..

Należy zatem stwierdzić, że zadania w ramach celu 2 były konsekwentnie i sukcesywnie realizowane a założone cele zostały zrealizowane.

# ROZDZIAŁ III

## CEL 3. PRZYWRACANIE PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA RODZINY

Cel ten zakładał realizację następujących zadań: optymalizację poradnictwa rodzinnego, zapewnienie pomocy rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej, wprowadzenie nowych form wsparcia w celu zachowania integralności rodziny oraz przywrócenia prawidłowego funkcjonowania rodziny dysfunkcyjnej. Realizując w/w cel skupiono się również na podnoszeniu kwalifikacji kadry świadczącej pomoc rodzinie oraz doskonaleniem pracy zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej poprzez kursy i szkolenia.

Zadania w ramach celu 3 realizowane były przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Centrum Interwencji Kryzysowej, Specjalistyczną Poradnię dla Rodzin oraz organizacje pozarządowe.

Tabela 6. Wskaźniki realizacji zadań w ramach celu 3.

<b>CEL 3. PRZYWRÓCENIE PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA RODZINY</b>				
<b>l.p.</b>	<b>Nazwa wskaźnika</b>	<b>2013 rok</b>	<b>2014 rok</b>	<b>2015 rok</b>
1.	liczba rodzin naturalnych, które skorzystały z poradnictwa rodzinnego	693	618	697
2.	liczba osób, które skorzystały z działań psychoprofilaktycznych	1 267	1 100	990
3.	liczba przeprowadzonych sesji terapii psychologicznej, pedagogicznej i rodzinnej	9 250	8 117	8 512
4.	liczba rodzin w sytuacji kryzysowej, którym udzielono schronienia	8	9	10
5.	liczba zorganizowanych szkoleń dla pracowników	7	8	8
6.	liczba pracowników, którzy odbyli szkolenia	24	23	26
7.	liczba pracowników, którzy podnieśli swoje kwalifikacje podczas studiów podyplomowych, lub specjalizacji	3	3	4
8.	liczba zatrudnionych asystentów rodziny	12	12	13
9.	liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny;	239	256	259
10.	liczba dzieci, które wróciły z systemu pieczy zastępczej do rodziny naturalnej	73	43	29

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie jest realizatorem polityki społecznej, która jest ukierunkowana na tworzenie warunków do budowania zintegrowanego i efektywnego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych. Jednym z zadań pomocy społecznej jest stałe zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, z którego mogą korzystać osoby oraz całe rodziny wymagające takiego wsparcia.

Od 1 stycznia 2009 r., w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie funkcjonuje Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin. Poradnia udziela bezpłatnej pomocy osobom i rodzinom z terenu miasta Lublina zgłaszającym się z własnej inicjatywy lub kierowanym m.in. pedagoga szkolnego, na wniosek sądu, itp.

Pomoc udzielana klientom obejmuje:

- terapię indywidualną, małżeńską i rodzinną,
- poradnictwo psychologiczne,
- poradnictwo pedagogiczne,
- poradnictwo socjalne i prawne,
- działalność informacyjną.

Poradnictwo specjalistyczne na rzecz rodzin świadczone było również przez specjalistów Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.<sup>8</sup> Tematyka porad dotyczyła m.in. poprawy relacji rodziców naturalnych z dziećmi, poprawy kompetencji wychowawczych rodzin naturalnych, przebiegu kontaktu rodziców z dziećmi, podnoszenia kwalifikacji zawodowych rodziców naturalnych, konsekwencji emocjonalnych umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, radzenia sobie ze stratą, przewycięzania występujących trudności życiowych. W ramach poradnictwa prawnego specjaliści świadczyli porady i udzielali pomocy m.in. w przygotowaniu wniosków alimentacyjnych.

W latach 2013 – 2015 z poradnictwa rodzinnego udzielanego przez specjalistów zatrudnionych w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej oraz psychologów i pedagogów Specjalistycznej Poradni dla Rodzin skorzystało łącznie **2 008** rodzi naturalnych, liczba rodzin objętych wsparciem w poszczególnych latach kształtowała się następująco:<sup>9</sup>

- w 2013 roku – 693 rodzin,
- w 2014 roku – 618 rodzin,

---

<sup>8</sup> Od dnia 1 stycznia 2015 r. Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej funkcjonuje pod nazwą Dział ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej, (Zarządzenie nr 40/12/2014 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 22 grudnia 2014 roku w sprawie ustalenia Regulaminu organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie).

<sup>9</sup> Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin – lata 2013, 2014 i 2015, MOPR Lublin.

- w 2015 roku – 697 rodzin.

Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin prowadziła również zajęcia psychoprofilaktyczne.

W latach 2013 – 2015 tą formą pomocy objęto łącznie **3 357** osób. Liczba osób objętych działaniami psychoprofilaktycznymi w poszczególnych latach kształtowała się następująco:<sup>10</sup>

- 2013 rok – **1 267** osób,
- 2014 rok – **1 100** osób,
- 2015 rok – **990** osób.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono łącznie **26 479** sesji terapii psychologicznej, pedagogicznej i rodzinnej.

Nadmienić należy, że klienci korzystający z poradnictwa coraz częściej są zainteresowani długotrwałą pomocą, a nie tylko jednorazowymi konsultacjami. Proces terapii rodziny prowadzi bowiem do stałych zmian i jest znacznie bardziej efektywny niż porady konsultacyjne. Zapotrzebowanie w zakresie poradnictwa, a także zainteresowanie osób i terapeutycznymi utrzymuje się na wysokim poziomie.

Osoby i rodziny znajdujące się w sytuacjach kryzysowych, m. in.: ofiary przemocy, w tym także doświadczające przemocy seksualnej, ofiary przestępstw, rodziny osób uzależnionych, osoby znajdujące się w krytycznej sytuacji życiowej spowodowanej zdarzeniami losowymi mogą uzyskać pomoc w formie schronienia w mieszkaniu interwencyjnym prowadzonym przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie. W latach 2013 – 2015 pomocą w tej formie objęto **27 rodzin** będących w sytuacji kryzysowej.

Jednym z zadań składających się na cel 3 było wprowadzenie nowych form wsparcia mających pomóc w zachowaniu integralności rodziny i przywróceniu jej prawidłowego funkcjonowania. Wsparcie to świadczyli asystenci rodzin. W 2013 i 2014 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie zatrudnionych było 12 asystentów rodziny, natomiast w roku 2015 zatrudnienie wzrosło do 13. Ciągłość zatrudnienia asystentów rodziny zabezpieczona była dzięki środkom z budżetu Miasta Lublin. Pozyskano także środki finansowe z programów rządowych. Ze względu na dużą skuteczność pracy asystenta rodziny w przywracaniu prawidłowego funkcjonowania rodzin, wskazane jest zwiększenie w kolejnych latach zatrudnienia na stanowisku asystenta rodziny w miarę możliwości budżetowych Miasta.

---

<sup>10</sup> Źródło: Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin – lata 2013, 2014 i 2015.

W czasie obowiązywania Programu nastąpił wzrost liczby rodzin objętych wsparciem asystenta, z 239 w roku 2013 do 259 w roku 2015 (zwiększenie o 20 rodzin). Asystenci podejmowali pracę z rodzinami naturalnymi przeżywającymi trudności, przede wszystkim w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i będących w trudnej sytuacji życiowej. Pracę prowadzono z rodzinami, które sprawowały opiekę nad dziećmi w celu poprawy ich umiejętności wychowawczych, jak również z rodzinami, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Wsparciem asystenta rodziny objętych było odpowiednio:<sup>11</sup>

- w 2013 roku – **239** rodzin niewydolnych wychowawczo ,
- w 2014 roku – **256** rodzin niewydolnych wychowawczo,
- w 2015 roku – **259** rodzin niewydolnych wychowawczo.

Asystenci pozostawali w systematycznym kontakcie z rodzinami monitorując sytuację rodzin wieloproblemowych, w których dzieci miały niezaspokojone potrzeby. Rodziny, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej motywowali do zmiany sytuacji życiowej i stałego kontaktu z dziećmi. Podejmowali także działania zmierzające do organizacji czasu wolnego, pomocy w nauce oraz korygowania niewłaściwych zachowań pojawiających się u dzieci poprzez kierowanie i zachęcanie do uczestnictwa w zajęciach placówek wsparcia dziennego działających w pobliżu miejsca zamieszkania.

Asystenci rodziny zintensyfikowali współpracę z pracownikami socjalnymi współpracującymi z rodzinami. Nawiązali i rozszerzyli współpracę z jednostkami świadczącymi pomoc w zakresie leczenia uzależnień oraz motywowali rodziny zagrożone lub już dotknięte problemem do podjęcia terapii. Plany pomocy rodzinie sporządzane przez asystentów rodziny przy ścisłej współpracy z pracownikami socjalnymi oraz rodziną były poprzedzone dokładną diagnozą, a proponowane formy wsparcia opierały się na interdyscyplinarnych działaniach. Reasumując, w latach 2013 - 2015 rozbudowano siatkę współpracy pomiędzy różnymi jednostkami pracującymi z rodziną, co stanowiło jedno z priorytetowych zadań programu.

Dzięki zapewnieniu rodzinie będącej w sytuacji kryzysowej pomocy specjalistów i zintegrowanych działań asystentów rodziny służących m.in. przywróceniu zdolności opiekuńczo-wychowawczych w okresie sprawozdawczym 145 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (58 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej oraz 87 dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej) powróciło do rodzin naturalnych.

---

<sup>11</sup> Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin – lata 2013, 2014 i 2015.

W latach 2013-2015 w siedzibie Działu prowadzono cyklicznie grupę wsparcia dla rodzin naturalnych, mających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Inicjowano również spotkania rodzin naturalnych (rodziców, rodzeństwa, dziadków) z dziećmi umieszczonymi w rodzinnej pieczy zastępczej. Do spotkań tych uczestnicy przygotowywani byli przez specjalistów (pedagoga, psychologa), odpowiedniego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej lub asystenta rodziny.

W sytuacji przeżywania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Jej zadaniem jest, przy współpracy asystenta rodziny, pomaganie w opiece i wychowaniu dzieci, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie opublikowano informację, iż Ośrodek poszukuje rodzin zainteresowanych współpracą non profit na rzecz rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz wzór wniosku jaki powinni złożyć kandydaci na rodziny wspierające. Opracowany został także wzór umowy z kandydatami. W 2015 roku, pomimo starań nie udało się ustanowić rodzin wspierających. Podjęto działania informacyjne oraz kontakt z potencjalnymi kandydatami. Dwie osoby wyraziły wstępną gotowość do podjęcia tej roli jednak nie złożyły wymaganych dokumentów. W kolejnych latach planuje się dalsze działania w celu pozyskania kandydatów na rodziny wspierające.

W celu zwiększenia efektywności udzielanej pomocy i podniesienia profesjonalizmu działań, pracownicy Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej oraz Specjalistycznej Poradni dla Rodzin podnosili swoje kwalifikacje.

W ramach Działu odbyły się następujące szkolenia:

- w 2013 roku odbyło się 1 szkolenie:
  1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych. Szkolenie dotyczyło wczesnej interwencji i wspomagania rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością. Organizatorem szkolenia był Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie. W szkoleniu uczestniczyło 4 asystentów rodziny.
- w 2014 roku odbyło się 6 szkoleń:
  1. Szkolenie z zakresu obsługi oprogramowania dziedzinowego OU POMOST oraz oprogramowania go zastępującego – POMOST STD – system informatyczny – w szkoleniu uczestniczyło 6 asystentów rodziny.



2. Szkolenie pn. „Jak udzielać pierwszej pomocy choremu na padaczkę”. Organizatorem szkolenia było Lubelskie Stowarzyszenie Osób Chorych na Padaczkę i ich Przyjaciół „Drgawka”. W szkoleniu uczestniczył 1 asystent rodziny.
  3. Warsztaty w ramach projektu „Razem przez NIEmoc”. Warsztaty realizowane były przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie, wzięło w nich udział 3 asystentów rodziny.
  4. Szkolenie pn. „Asystent rodziny – praca z rodzinami oraz praca z trudnym klientem w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej” Organizatorem szkolenia był Ośrodek Psychoprofilaktyki „Nowa Perspektywa”, wzięło w nim udział 2 asystentów rodziny.
  5. Szkolenie dla pracowników 45+ zatrudnionych w instytucjach pomocy i integracji społecznej ze szczególnym uwzględnieniem pracowników socjalnych, dotyczące nowych technologii w pracy. Organizatorem szkolenia było Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, wzięło w nim udział 3 asystentów rodziny.
  6. Konferencja szkoleniowa pn. „Odrzucenie a więź. Rozwój emocjonalny dzieci i młodzieży z FASD. Diagnoza i terapie”. W konferencji wzięło udział 4 asystentów rodziny.
- w 2015 roku odbyły się 2 szkolenia:
    1. Warsztaty edukacji prawnej organizowane przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie. Warsztaty dotyczyły prawa rodzinnego (rozwód, separacja, podział majątku, władza rodzicielska), uczestniczył 1 asystent rodziny.
    2. Szkolenie wewnętrzne z zakresu procesu usamodzielnienia wychowanków placówek i rodzin zastępczych, przeprowadzone przez kierownika sekcji ds. pomocy osobom usamodzielnianym. Szkolenie dotyczyło problematyki związanej z procesem usamodzielnienia. W spotkaniu uczestniczyło 12 asystentów rodziny, którym przekazano publikację VADEMECUM USAMODZIELNIENIA.

Specjaliści zatrudnieni w Specjalistycznej Poradni dla Rodzin zgodnie z obowiązującymi przepisami podlegają superwizji. Spotkania superwizyjne odbywały się cyklicznie, przez wszystkie lata obowiązywania Programu, w wymiarze 5 spotkań rocznie. Superwizja grupowa prowadzona była przez superwizora Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego.

Poza superwizją w Poradni odbyły się następujące szkolenia:

- „Terapia małżeństw i par” - szkolenie zrealizowano w 2013 roku, w wymiarze 18 godzin szkoleniowych. Przeprowadzone zostało przez trenera Polskiego Instytutu Ericksonowskiego;
- „Mądrość Sindbada – metafora i bajka w pracy z dorosłymi”, szkolenie zrealizowano w 2014 roku, w wymiarze 15 godzin szkoleniowych. Szkolenie przeprowadził trener Polskiego Instytutu Ericksonowskiego.
- „Terapia par a problemy indywidualne partnerów” szkolenie zrealizowano w 2015 roku, w wymiarze 6 godzin szkoleniowych. Szkolenie przeprowadził superwizor Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego.

Kadra Specjalistycznej Poradni dla Rodzin podnosi swoje kwalifikacje także we własnym zakresie, uczestnicząc m.in. w kursie kwalifikacyjnym z zakresu terapii pedagogicznej, kursie trenerskim upoważniającym do prowadzenia grup warsztatowych. Psychologowie z Poradni przygotowują się do uzyskania Certyfikatu psychoterapeuty, który jest niezbędny do prowadzenia psychoterapii. W tym celu osiem osób ukończyło już pięcioletnie studia podyplomowe i są w trakcie stażu lub przygotowania do egzaminu. Dwie osoby uzyskały certyfikaty psychoterapeuty (w 2013 i 2015 roku).

Liczba szkoleń i osób biorących w nich udział w poszczególnych latach obowiązywania Programu kształtowała się następująco:

- w 2013 roku – 7 szkoleń, 15 osób,
- w 2014 roku - 12 szkoleń, 23 osoby,
- w 2015 roku – 8 szkoleń, 23 osoby.

## FINANSOWANIE

Miasto Lublin poniosło wydatki na wynagrodzenia dla asystentów rodziny w latach 2013 – 2015 w łącznej wysokości **1 265 497,54 zł**. W ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013 - 2015 - Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Miasto Lublin pozyskało z budżetu państwa środki w łącznej kwocie **722 954,02 zł** na dofinansowanie wynagrodzeń dla asystentów. Szczegółowe informacje dotyczące wysokości kosztów oraz kwot dofinansowania w poszczególnych latach zamieszczono w tabeli nr 7.<sup>12</sup>

---

<sup>12</sup> Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin – lata 2013, 2014 i 2015.

Tabela 7. Wydatki w ramach realizacji celu 3.

<b>Wyszczególnienie</b>	<b>2013 rok</b>	<b>2014 rok</b>	<b>2015 rok</b>
Roczny koszt - utrzymania Specjalistycznej Poradni dla Rodzin	480 335,00 zł	470 321,00 zł	552 722,00 zł
Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	12 asystentów	12 asystentów	13 asystentów
Wydatki na wynagrodzenia dla asystentów rodziny, w tym:	369 655,00 zł	401 334,06 zł.	494 508,48 zł
kwota dofinansowania wynagrodzeń asystentów, w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej	238 804,49zł	307 847,93 zł	176 301,60 zł
Liczba asystentów dla których uzyskano dofinansowania do wynagrodzenia w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej	10 asystentów	11 asystentów	8 asystentów
Koszt funkcjonowania CIK	1 140 000 zł	1 228 963 zł	1 354 820 zł

*Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie*

Podsumowując należy stwierdzić, że zadania w ramach celu 3 były sukcesywnie realizowane w ciągu całego okresu obowiązywania Programu.

# ROZDZIAŁ IV

## CEL 4. TWORZENIE DZIECIOM PRZEBYWAJĄCYM W RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ, WARUNKÓW ZBLIŻONYCH DO PANUJĄCYCH W PRAWIDŁOWO FUNKCJONUJĄCEJ RODZINIE NATURALNEJ

W ramach celu 4 wyodrębniono następujące zadania: rozwój i doskonalenie istniejącego systemu rodzinnej pieczy zastępczej, doskonalenie pracy Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej, zapewnienie wsparcia finansowego rodzinom zastępczym oraz organizowanie akcji promujących rodzicielstwo zastępcze.

Zadania w ramach powyższego celu realizowane były, m.in. przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin oraz organizacje pozarządowe.

Tabela 8. Wskaźniki realizacji zadań w ramach celu 4.

<b>CEL 4. STWORZENIE DZIECIOM PRZEBYWAJĄCYM W RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ, WARUNKÓW ZBLIŻONYCH DO PANUJĄCYCH W PRAWIDŁOWO FUNKCJONUJĄCEJ RODZINIE NATURALNEJ</b>				
<b>l.p.</b>	<b>Nazwa wskaźnika</b>	<b>2013 rok</b>	<b>2014 rok</b>	<b>2015 rok</b>
1.	liczba zorganizowanych szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	2	1	5*
2.	liczba kandydatów, którzy odbyli szkolenia	14	5	9**
3.	liczba szkoleń dla kadry pracującej w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej	4	6	7
4.	liczba osób, które odbyły szkolenia	8	10	15
5.	liczba zatrudnionych specjalistów w obrębie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej <sup>13</sup>	<b>10</b> , w tym: 2 pedagogów, 2 psychologów, 6 koordynatorów	<b>11</b> , w tym: 2 pedagogów, 2 psychologów, 1 radca prawny, 6 koordynatorów	<b>15</b> , w tym: 2 pedagogów, 3 psychologów, 10 koordynatorów
6.	liczba rodzin zastępczych objętych poradnictwem specjalistów Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej	102	74	45
7.	liczba rodzin zastępczych funkcjonujących w Lublinie	379	378	372
8.	liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatora	175	187	175

<sup>13</sup> Asystenci zatrudnieni w Dziale wyszczególnieni zostali w celu 3

9.	liczba rodzin pomocowych	2	8	7
10.	liczba rodzin zastępczych korzystających ze wsparcia rodziny pomocowej	4	7	5
11.	liczba rodzin zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka	3	9	8
12.	liczba nowo utworzonych rodzin zastępczych w przeciągu roku sprawozdawczego	36	39	30
13.	liczba akcji promujących rodzicielstwo zastępcze	1	1	1

\*Kontynuacja 1 programu szkoleniowego z 2014 roku;

\*\* w tym 5 osób – kontynuacja szkolenia z 2014 roku.

*Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie*

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 1122/2011 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 24 listopada 2011 roku, zmienionego zarządzeniem Nr 52/11/2013 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 15 listopada 2013 r., Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie został wyznaczony organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Mieście Lublin. Zadania organizatora wypełniał przede wszystkim powołany w 2012 roku Zespół ds. pieczy zastępczej i asysty rodzinnej (od 2015 roku funkcjonujący pod nazwą Dział ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej).

Do zadań Działu należy w szczególności:

- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- dokonywanie okresowych ocen sytuacji dzieci umieszczonych w systemie rodzinnej pieczy zastępczej i ocen funkcjonowania rodzin zastępczych w kontekście jakości sprawowanej przez nie opieki;
- wspieranie psychologiczno-pedagogiczne rodzin naturalnych, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę;
- prowadzenie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i prawnego;
- prowadzenie rejestrów rodzin zastępczych;

- prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych i spokrewnionych oraz dla rodzin naturalnych, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- organizowanie w siedzibie Zespołu spotkań dzieci umieszczonych w systemie rodzinnej pieczy zastępczej z rodzicami naturalnymi i rodzeństwem;
- działalność informacyjna, upowszechnianie wiedzy i promowanie idei rodzicielstwa zastępczego;
- szeroko rozumiana pomoc rodzinom naturalnym, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez objęcie ich wsparciem asystenta rodziny;
- szeroko rozumiana pomoc rodzinom zastępczym poprzez objęcie ich wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- wydawanie decyzji administracyjnych w sprawie przyznania świadczeń pieniężnych dla rodzin zastępczych oraz ich wypłata.

W Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej w latach 2013 – 2015 zatrudniono następującą liczbę specjalistów stale współpracujących z rodzinami zastępczymi<sup>14</sup>:

- w 2013 roku 10 specjalistów, tj. 2 pedagogów, 2 psychologów, 6 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,
- w 2014 roku 11 specjalistów, tj. 2 psychologów, 2 pedagogów, 1 radca prawny, 6 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,
- w 2015 roku 15 specjalistów, tj. 2 pedagogów, 3 psychologów, 10 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Wzrost zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w 2015 roku spowodowany był zmianą przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, (tj. z 30 do 15 zmniejszyła się liczba rodzin zastępczych, która może w tym samym czasie znajdować się pod opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej).

Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej wymaga dokonywania kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych oraz ich szkoleń. W związku z tym ustalona została procedura kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz powołana była komisja ds. kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia

---

<sup>14</sup> Asystenci rodzin zostali opisani w celu 3

rodzinnego domu dziecka. Zarówno procedura jak i wzory dokumentów obowiązujących w postępowaniu dotyczącym kwalifikowania kandydatów były na bieżąco doskonalone i aktualizowane na podstawie stosownych Zarządzeń Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie<sup>15</sup>

W latach 2013 – 2015 zakwalifikowano łącznie **20 rodzin** do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Liczba zakwalifikowanych rodzin w poszczególnych latach przedstawiała się następująco:

- w 2013 roku – zakwalifikowano 3 rodziny,
- w 2014 roku – zakwalifikowano 9 rodzin,
- w 2015 roku – zakwalifikowano 8 rodzin.

Założenie dotyczące kwalifikowania kandydatów do pełnienia rodziny zastępczej oraz przeprowadzania szkoleń dla tych rodzin zostało zrealizowane, natomiast mimo starań nie udało się zakwalifikować kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnego domu dziecka. W związku z problemami z pozyskaniem kandydatów do pełnienia funkcji prowadzącego rodzinny dom dziecka w Mieście Lublin nie udało się na dotychczas utworzyć rodzinnego domu dziecka będącego formą rodzinnej pieczy zastępczej w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (istniejące na terenie Miasta rodzinne domy dziecka mają status placówek opiekuńczo-wychowawczych i są formą instytucjonalnej pieczy zastępczej). Nadal będą prowadzone intensywne poszukiwania kandydatów do pełnienia tej funkcji. W związku z powyższym wskazanym byłoby wygospodarowanie z zasobów miasta lokalu z przeznaczeniem na prowadzenie w nim rodzinnego domu. Zabezpieczenie lokalu na czas pełnienia funkcji, zwiększyłoby szansę na pozyskanie kandydata również spośród rodzin, które nie mają obecnie odpowiednich warunków lokalowych.

---

<sup>15</sup> 1. Zarządzenie nr 53/2012 z dnia 27.07.2012 r. w sprawie ustalenia procedury kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

2. Zarządzenie nr 58/2012 z dnia 24.08.2012 r. w sprawie powoływania członków komisji ds. kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka ,

3. Zarządzenie nr 56/2013 z dnia 10.07.2013r. w sprawie ustalenia procedury kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie.

4. Zarządzenie nr 38/2014 z dnia 23.07.2014 r. w sprawie powoływania członków komisji ds. kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz zmiany Zarządzenie nr 56/2013 z dnia 10.07.2013r. w sprawie ustalenia procedury kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie.

5. Zarządzenie nr 196/2015 z dnia 31.12.2015 r. w sprawie powołania Komisji ds. kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz ustalenia wzorów dokumentów obowiązujących w postępowaniu dotyczącym kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

W zakres zadań Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej wchodzi organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz osób pełniących funkcje rodzin zastępczych.

W latach 2013 – 2015 przeprowadzono szkolenia dla **28 osób** będących kandydatami do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Wydatkowano na ten cel kwotę w łącznej wysokości 32 400,00 zł (z czego 9 720 zł pozyskano w 2013 roku z dotacji Resortowego Programu Wspierania Rodzinnej i Pieczy Zastępczej na rok 2013, oraz kwotę 12 960 zł w 2015 roku z funduszy europejskich w ramach realizowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie projektu systemowego „Człowiek inwestycją w społeczeństwo”<sup>16</sup>)

W 2013 roku zorganizowano 2 cykle szkoleniowe (łącznie 108 godzin) dla rodzin zastępczych, w wyniku których przeszkolono: **23 osoby** (17 rodzin) kandydujące do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej.

W dniu 30 grudnia 2014 roku rozpoczęto kolejne szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i rodzin zastępczych w ramach realizowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie projektu systemowego „Człowiek inwestycją w społeczeństwo”<sup>17</sup>, w ramach którego realizowano narzędzie Program Aktywności Lokalnej „Rodzina to my”. Szkolenia przebiegały wg Programu PRIDE Rodzinna Opieka Zastępcza/Adopcja Towarzystwa Nasz Dom. Zrealizowano łącznie 54 godziny dydaktyczne i 10 godzin dydaktycznych praktycznych. Szkolenie zakończyło się 17 kwietnia 2015 r. W szkoleniach uczestniczyło 15 osób, **z czego 5 osób to kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej** a 10 to osoby, które już pełniły funkcję rodziny zastępczej.

Zakres programowy szkolenia obejmował:

- Elementy prawa rodzinnego oraz zagadnienia z zakresu praw dziecka;
- Regulacje prawne w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym:  
zagadnienia organizacji opieki nad dzieckiem i możliwości uzyskania wsparcia w wychowaniu dzieci, w szczególności informacje o zadaniach i kompetencjach organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz powiatowego centrum pomocy rodzinie w sprawach dotyczących rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych, rodzinnych domów dziecka i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,

---

<sup>16</sup> Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej.

<sup>17</sup> Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej.



- Zasady finansowania rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych, rodzinnych domów dziecka i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- Wiedzę na temat specyfiki pieczy zastępczej, jej celu i czasowego charakteru;
- Wybrane elementy pedagogiki, psychologii rozwojowej i wychowawczej, z uwzględnieniem problemów dotyczących rozwoju dziecka wychowywanego poza rodziną naturalną, wpływu sytuacji kryzysowych na dziecko i rodzinę,
- Wiedzę na temat więzi, ich budowania i znaczenia w życiu dziecka,
- Zagadnienia dotyczące przemocy w rodzinie,
- Informacje nt. efektywnej komunikacji z dzieckiem oraz innymi uczestnikami procesu pieczy zastępczej, z uwzględnieniem rodziców biologicznych dziecka,
- Informacje nt. potrzeb edukacyjnych dzieci i sposobów wspierania dzieci w kompensowaniu opóźnień edukacyjnych i rozwijaniu zainteresowań;
- Podstawy wiedzy o rozwoju fizjologicznym i zdrowiu dziecka, profilaktyce prozdrowotnej, objawach sygnalizujących choroby i postępowaniu w takich przypadkach;
- Wiedzę o wpływie środowiska, w którym dziecko się wychowuje, na jego rozwój i zachowanie;
- Wiedzę i umiejętności rozpoznawania indywidualnych potrzeb dziecka oraz oceny sytuacji dziecka;
- Wiedzę z zakresu organizacji pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- Organizowanie wspomaganie rozwoju dziecka z problemami emocjonalnymi i zaburzeniami zachowania;
- Podstawową wiedzę o uzależnieniach i ich wpływie na dziecko i rodzinę, a także o rozpoznawaniu objawów występowania u dziecka uzależnień;
- Wiedzę o znaczeniu rodziny biologicznej w życiu dziecka oraz wskazówki do udziału rodziny zastępczej w planie pracy z rodziną biologiczną, prowadzonej przez asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, ze szczególnym uwzględnieniem kontaktów bezpośrednich i pośrednich z rodziną biologiczną oraz działań ukierunkowanych na reintegrację rodziny biologicznej lub zapewnienie dziecku trwałego środowiska rodzinnego;
- Wiedzę na temat wpływu pieczy zastępczej na środowisko rodzinne kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci naturalnych.

- Zapoznanie się z doświadczeniami wychowawczymi rodzin, które sprawują pieczę zastępczą, w formie praktyk w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinnym domu dziecka lub placówce opiekuńczo-wychowawczej,

Działania zastosowane w ramach Programu Aktywności Lokalnej „Rodzina to my” przyczyniły się do wzmocnienia w rodzinach zastępczych poczucia własnej wartości, ponadto wpłynęły na kształtowanie właściwych postaw społecznych i umiejętności wychowawczych. Dzięki działaniom podjętym w Programie rodziny miały możliwości uzyskania wsparcia w rozwiązywaniu problemów związanych z pełnieniem powierzonych im funkcji.

Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinnych formach pieczy zastępczej jest jednym z podstawowych zadań własnych powiatu. Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej łączy się z potrzebą tworzenia nowych rodzin zastępczych.

Liczba rodzin zastępczych na terenie Miasta Lublin w latach 2013 – 2015 oraz liczba dzieci w nich przebywających przedstawiała się następująco:<sup>18</sup>

- 2013 rok - **379 rodzin** zastępczych<sup>19</sup>, w których przebywało **531** dzieci,
- 2014 rok - **378** rodzin zastępczych, w których przebywało **527** dzieci,
- 2015 rok – **372** rodziny zastępcze, w których przebywało **503** dzieci.

Najliczniejszą grupę stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem, a następnie rodziny zastępcze niezawodowe. W Mieście Lublin od 2013 roku funkcjonowało 9 rodzin zastępczych zawodowych w tym 7 rodzin o charakterze pogotowia rodzinnego (jedna rodzina powstała w 2013 roku).

W okresie sprawozdawczym utworzono łącznie **105** nowych rodzin zastępczych. Ich liczba i rodzaj w poszczególnych latach kształtowała się następująco:<sup>20</sup>

W 2013 roku utworzono **36** nowych rodzin zastępczych z tego :

- 27 spokrewnionych rodzin zastępczych;
- 8 niezawodowych rodzin zastępczych;
- 1 zawodową rodzinę zastępczą.

W 2014 roku tworzono **39** nowych rodzin zastępczych z tego:

- 30 spokrewnionych rodzin zastępczych,
- 9 niezawodowych rodzin zastępczych.

<sup>18</sup> Źródło: Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin – lata 2013, 2014 i 2015.

<sup>19</sup> jedna rodzina pełniła jednocześnie funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej.

<sup>20</sup> Sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin w latach 2013, 2014 i 2015.

W 2015 roku utworzono **30** nowych rodzin zastępczych z tego:

- 26 spokrewnionych rodzin zastępczych,
- 4 niezawodowe rodziny zastępcze.

Należy pamiętać, że rodziny zastępcze w okresie lat 2013 – 2015 były także rozwiązywane, m.in. z powodu usamodzielnienia przebywających w nich wychowanków.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w programie zostały określone limity rodzin zastępczych zawodowych w latach 2013 - 2015. W roku 2013 limit rodzin zastępczych zawodowych został w pełni zrealizowany (limit 9 rodzin zastępczych zawodowych). Utworzono jedną nową rodzinę zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego. W roku 2014 założono utworzenie kolejnych dwóch nowych rodzin zastępczych zawodowych, z czego jednej zawodowej specjalistycznej oraz jednej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego (limit 11 rodzin zastępczych zawodowych). W roku 2015 zaplanowano utworzenie jednej nowej zawodowej rodziny zastępczej (limit 12 rodzin zastępczych zawodowych). Z uwagi na brak kandydatów spełniających wymogi ustawowe dopiero w roku 2015 przeszkolono 1 kandydatkę do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, 2 osoby (1 rodzinę) jako kandydatów na rodzinę zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego oraz 1 kandydatkę na rodzinę zastępczą zawodową specjalistyczną. Z dwiema przeszkolonymi kandydatkami w roku 2016 podpisano umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej (przekształcenie rodzin niezawodowych), w tym jednej rodziny zastępczej specjalistycznej.

Należy podkreślić, że w roku 2015 wygospodarowano z zasobów Miasta Lublin lokal z przeznaczeniem na prowadzenie w nim rodziny zastępczej zawodowej. Mieszkanie w roku 2015 zostało wyremontowane i przystosowane do potrzeb rodziny. Na w/w cel w roku 2015 wydatkowano z zasobów Miasta Lublin kwotę o łącznej wartości 24 407,77 zł. Od 10 marca 2016 roku zamieszkuje w nim rodzina zastępcza zawodowa.

W czwartym kwartale 2016 roku planuje się utworzenie nowej rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego.

Jednym z zadań wpisującym się w cel 4 jest doskonalenie istniejącego już systemu rodzinnej pieczy zastępczej, m.in. poprzez udzielenie pomocy w postaci porad, grup wsparcia oraz objęcia rodzin zastępczych wsparciem koordynatora rodziny. Wszystkie te działania mają na celu zapewnienie jak najlepszej opieki dzieciom przebywającym w rodzinach zastępczych.

Specjaliści zatrudnieni w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej świadczyli poradnictwo (pedagogiczne, psychologiczne i prawne) na rzecz rodzin zastępczych, przebywających w nich dzieci. Należy podkreślić, że radcy prawni wyznaczeni przez dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie udzielali wsparcia w formie poradnictwa prawnego z zakresu prawa rodzinnego, zgodnie z potrzebami rodzin zastępczych. Liczba rodzin zastępczych objętych poradnictwem specjalistów Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej w poszczególnych latach kształtowała się następująco:

- w 2013 roku – 102 rodziny zastępczych, udzielono 203 porady,
- w 2014 roku – 74 rodzin zastępczych, udzielono 129 porad,
- w 2015 roku – 45 rodzin zastępczych, udzielono 195 porad.

Tematyka porad dotyczyła, m.in.:

- w ramach poradnictwa psychologicznego: konsekwencji emocjonalnych przyjęcia dziecka do rodziny zastępczej, adaptacji dziecka do nowej sytuacji, współpracy rodziny zastępczej z rodziną naturalną dziecka, sposobów skutecznego komunikowania się w rodzinie, przezwycięzania trudności szkolnych dziecka, poszerzania kompetencji wychowawczych;
- w ramach poradnictwa pedagogicznego: problemów wychowawczych wynikających z historii życia dziecka, kontaktów opiekunów zastępczych z rodziną naturalną dziecka, postaw rodziców zastępczych wobec problemów dziecka, metod wychowawczych stosowanych przez opiekunów zastępczych, kierowania rodzin zastępczych do lekarzy specjalistów, specjalistycznej pomocy psychologicznej i pedagogicznej, udzielania wskazówek o możliwości skierowania dzieci do placówek specjalistycznych i wsparcia dziennego.

W siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie prowadzone są grupy wsparcia dla rodzin zastępczych. Celem grupy wsparcia dla rodzin zastępczych jest wzajemna pomoc jej członków w rozwiązywaniu problemów i trudności. Spotkania takie umożliwiają wymianę doświadczeń oraz otrzymanie wsparcia w grupie osób pełniących podobną rolę.

W latach 2013 – 2015 odbyła się następująca liczba spotkań grup wsparcia dla rodzin zastępczych:

- w 2013 roku – 2 grupy wsparcia, grupa wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych odbyła 8 spotkań (uczestniczyło 7 rodzin). Grupa wsparcia dla rodzin zawodowych odbyła 7 spotkań (uczestniczyło 9 rodzin),

- w 2014 roku – 1 grupa wsparcia dla 8 rodzin zawodowych. Odbyło się łącznie 9 spotkań,
- w 2015 roku - 1 grupa wsparcia dla rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, odbyło się 9 spotkań, w których uczestniczyło 7 rodzin.

W celu bieżącego monitorowania sposobu funkcjonowania rodzin zastępczych, dokonywane są oceny sytuacji dzieci w nich przebywających oraz oceny rodzin zastępczych w kontekście sposobu wypełniania przez nie zadań.

Ocenę sytuacji dziecka umieszczonego w systemie pieczy zastępczej sporządza się w przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3 miesiące, a ocenę sytuacji dzieci starszych sporządza się nie rzadziej niż co 6 miesięcy

W latach 2013 – 2015 dokonano łącznie **2 486** ocen sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej i przekazano na piśmie 2 486 opinii o zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej do właściwych sądów. Ocen tych dokonywano w celu ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, modyfikacji planu pomocy dziecku, monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb oraz oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Liczba sporządzanych ocen sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w poszczególnych latach trwania Programu kształtowała się następująco:

- w 2013 roku – 823 ocen dla 441 dzieci,
- w 2014 roku – 825 ocen dla 405 dzieci,
- w 2015 roku – 838 ocen dla 426 dzieci.

Specjaliści zatrudnieni w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej dokonywali również ocen funkcjonowania rodzin zastępczych w kontekście predyspozycji posiadanych przez opiekunów oraz jakości opieki sprawowanej nad powierzonymi im dziećmi. Ocen tych dokonuje się nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka, kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od dokonania pierwszej oceny, a następne nie rzadziej niż co 3 lata.

Liczba dokonanych ocen rodzin zastępczych w trakcie trwania Programu kształtowała się następująco:

- w 2013 roku dokonano oceny 231 rodzin zastępczych,

- w 2014 roku dokonano oceny 261 rodzin zastępczych, (w tym 5 rodzin uzyskało ocenę negatywną),
- w 2015 roku dokonano oceny 97 rodzin zastępczych, (w tym 2 rodziny zastępcze uzyskały ocenę negatywną).

W celu jak najlepszego wsparcia rodzin zastępczych, na ich wniosek mogą być objęte wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:<sup>21</sup>

- udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku;
- pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

W roku 2013 i 2014 Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej zatrudnionych było 6 koordynatorów natomiast w roku 2015 nastąpił wzrost zatrudnienia z 6 do 10 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. W latach 2013 i 2014 maksymalna liczba rodzin zastępczych z jaką mógł pracować koordynator rodzinnej pieczy zastępczej w tym samym czasie wynosiła 30 rodzin. W 2015 roku w związku wejściem w życie ustawy z dnia 25 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, liczba ta zmniejszyła się do 15 rodzin zastępczych.

Wsparciem koordynatora objęto odpowiednio:

- w 2013 roku – **175** rodzin zastępczych, w których umieszczonych było 311 dzieci,
- w 2014 roku – **187** rodzin zastępczych, w których umieszczonych było 285 dzieci,

<sup>21</sup> Art.77 ust 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późniejszymi zmianami .

- w 2015 roku – **175** rodzin zastępczych, w których umieszczonych było 248 dzieci.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej w trakcie trwania Programu zakończyli pracę z **86 rodzinami zastępczymi**. Odbyli **5 503 wizyt** w środowisku. Uczestniczyli w **1 670 spotkaniach** w czasie których dokonywano m.in. ocen sytuacji dzieci oraz ocen funkcjonowania rodzin zastępczych.

Jedną z form pomocy oferowanej rodzinom zastępczym jest wsparcie finansowe, udzielane zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Rodzinom zastępczym przysługują następujące świadczenia obligatoryjne: świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej, dodatek na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności, dodatek na dziecko umieszczone na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego dla rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej (w przypadku liczby dzieci powyżej 3). Rodziny zastępcze mogą otrzymać również następujące świadczenia fakultatywne: dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka – raz w roku, świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo, świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki - jednorazowo lub okresowo, jak również świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego (w przypadku rodzin zawodowych).

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, na ich wniosek, mogą być wspierane przez rodziny pomocowe. Pomoc ta ma charakter tymczasowy a podstawą umieszczenia dziecka w rodzinie pomocowej jest umowa zawarta między starostą a rodziną pomocową.

Rodziny takie sprawują czasowo opiekę nad dzieckiem w szczególności w okresie czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniach lub pobytem w szpitalu, czy też w sytuacji wystąpienia nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych w rodzinie zastępczej (atr.73 ust. 2).

W latach 2013 – 2015 na terenie Miasta Lublin zawarto 22 umowy o sprawowanie funkcji rodziny pomocowej:

- w 2013 roku – 2 rodziny pomocowe z którymi zawarto 4 umowy,
- w 2014 roku – 8 rodzin pomocowych z którymi zawarto 8 umów,
- w 2015 roku – 7 rodzin pomocowych z którymi zawarto 10 umów.

Z wsparcia rodziny pomocowej w roku 2013 skorzystały 4 rodziny zastępcze, w roku 2014 takim wsparciem objęto 7 rodzin zastępczych, zaś w roku 2015 z wsparcia rodziny pomocowej skorzystało 5 rodzin zastępczych. Zauważalny jest wzrost zainteresowania rodzin zastępczych tą formą pomocy. W kolejnych latach, biorąc pod uwagę, iż jest to nowa forma wsparcia, należy spodziewać się zwiększonego nią zainteresowania. Koniecznym będzie więc zabezpieczenie środków na wypłatę wynagrodzeń, na podstawie zawartych umów o pełnienie funkcji rodzin pomocowych.

Zgodnie z art. 57 ust. 1a ustawy w przypadku gdy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci, na wniosek rodziny zastępczej, zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnia od 2015 roku osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Zawarto 4 umowy o świadczenie usług w wymiarze nie wyższym niż 40 godzin miesięcznie. Wsparcie tym objęto 3 rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, w których na dzień podpisania umowy przebywało powyżej 3 dzieci.

W celu podniesienia profesjonalizmu działań, a tym samym zwiększenia efektywności udzielanej pomocy pracownicy w trakcie trwania Programu podnosili swoje kwalifikacje poprzez uczestniczenie w szkoleniach, kursach i konferencjach.

W latach 2013 – 2015 specjaliści **stale współpracujący z rodzinami zastępczymi** zatrudnieni w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej uczestniczyli w szkoleniach, w tym:

W 2013 roku odbyły się 4 szkolenia:

1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych. Szkolenie dotyczyło wczesnej interwencji i wspomagania rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością. Organizatorem szkolenia był Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie. W szkoleniu uczestniczyło – **1 koordynator**.
2. „Rodzinna piecza zastępcza – kwalifikacje, szkolenie, ocena i nadzór – praktyka i aspekty prawne. Organizatorem szkolenia był MP PROJEKT Centrum Szkoleń i Rachunkowości w Dębicy, uczestniczyły w **nim 2 osoby** (pedagog i psycholog).
3. Konferencja szkoleniowa dla przedstawicieli samorządów gminnych z zakresu przeciwdziałania narkomanii oraz problematyki uzależnień w woj. Lubelskim.



Organizatorem konferencji był Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie. W szkoleniu uczestniczyło **2 koordynatorów** rodzinnej pieczy zastępczej.

4. Szkolenie wewnętrzne prowadzone przez psychologa działu na temat więzi emocjonalnych łączących dziecko z rodziną biologiczną i rodziną zastępczą. W szkoleniu uczestniczyło 6 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2014 roku odbyło się 6 szkoleń:

1. Szkolenie dotyczące obsługi oprogramowania dziedzinowego OU POMOST oraz oprogramowania go zastępującego – POMOST STD – system informatyczny – w szkoleniu uczestniczyło 4 pracowników (2 pedagogów, 2 koordynatorów).

2. Szkolenie pn. „Jak udzielać pierwszej pomocy choremu na padaczkę”. Organizatorem szkolenia było Lubelskie Stowarzyszenie Osób Chorych na Padaczkę i ich Przyjaciół „Drgawka”. W szkoleniu uczestniczyło 2 koordynatorów.

3. Warsztaty w ramach projektu „Razem przez NIEmoc”. Warsztaty realizowane były przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie, wzięło w nich udział **2 koordynatorów**.

4. Konferencja szkoleniowa pn. „Odrzucenie a więź. Rozwój emocjonalny dzieci i młodzieży z FASD. Diagnoza i terapie”. W konferencji wzięło udział **7 pracowników** (2 pedagogów 1 psycholog, 4 koordynatorów).

5. Szkolenie wewnętrzne prowadzone przez psychologa działu na temat kontaktów dziecka z rodziną naturalną. W szkoleniu uczestniczyło 6 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

6. Szkolenie wewnętrzne prowadzone przez psychologa działu na temat więzi łączących dziecko z rodziną naturalną i rodziną zastępczą. W szkoleniu uczestniczyło 6 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2015 roku odbyło się 7 szkoleń:

1. „Spójrz inaczej” - program wychowawczo-profilaktyczny dla dzieci prowadzony przez Ośrodek Szkolenia Nauczycieli Stowarzyszenia Psychoprofilaktyki „SPÓJRZ INACZEJ” w Starachowicach. Warsztaty obejmowały 55 godzin dydaktycznych, uczestniczył w nich **1 koordynator** rodzinnej pieczy zastępczej,

2. Szkolenie „Praktyczne aspekty pracy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej”. Organizatorem szkolenia był Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, uczestniczyło w nim **2 koordynatorów** rodzinnej pieczy.

3. Warsztaty edukacji prawnej organizowane przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie. Warsztaty dotyczyły prawa rodzinnego (rozwód, separacja, podział majątku, władza rodzicielska), uczestniczył 1 koordynator.

4. Szkolenie wewnętrzne z zakresu procesu usamodzielnienia wychowanków placówek i rodzin zastępczych, przeprowadzone przez kierownika sekcji ds. pomocy osobom usamodzielnianym. Szkolenie dotyczyło problematyki związanej z procesem usamodzielnienia. W spotkaniu uczestniczyło 13 osób w tym 8 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 3 psychologów oraz 2 pedagogów. Pracownikom Działu przekazano publikację VADEMECUM USAMODZIELNIENIA.

5. Szkolenie pn. „Stosowanie i interpretacja Dziecięcej Skali Rozwojowej DSR”. Organizatorem szkolenia była Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego. W szkoleniu uczestniczył **1 psycholog**.

6. Szkolenie wewnętrzne prowadzone przez pedagoga działu na temat praw i obowiązków rodzin zastępczych zawodowych, w szczególności rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. Na szkoleniu omówiono zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej dotyczące sporządzania oceny sytuacji dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej, oceny rodziny zastępczej oraz opinii sądu o całokształcie sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. W szkoleniu uczestniczyło 10 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

7. Szkolenie wewnętrzne prowadzone przez pedagoga działu na temat wymogów formalnych dotyczących ustanowienia rodzin zastępczych oraz zapoznania z przepisami Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego w zakresie władzy rodzicielskiej rodziców dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. W szkoleniu uczestniczyło 10 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Należy podkreślić, że w kwietniu 2016 r. zakupiono dla specjalistów Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Karty Oceny Rozwoju Psychoruchowego (KORP), które są wystandaryzowanym narzędziem przeznaczonym do wstępnej oceny rozwoju dziecka. KORP pozwalają na ustalenie, czy diagnozowane dziecko rozwija się harmonijnie oraz zgodnie z oczekiwaniami rozwojowymi określonymi w ramach każdego przedziału wiekowego. W trosce o prawidłowe wykorzystanie narzędzia i rzetelną diagnozę, mogą korzystać z niego jedynie pracownicy, którzy ukończyli szkolenie prowadzone przez autorki narzędzia i uzyskały właściwy certyfikat. 4 czerwca 2016 roku 2 pedagogów zatrudnionych w Dziale pieczy ukończyło szkolenie i uzyskali certyfikat KORP.

Jednym z priorytetowych zadań ujętych w programie było promowanie idei rodzicielstwa zastępczego. W latach 2013-2015 podejmowane były działania w zakresie tworzenia i rozwijania systemu rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności poprzez działania informacyjne w zakresie pozyskiwania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, udzielania specjalistycznego wsparcia funkcjonującym rodzinom zastępczym i ich wychowankom, podnoszenie kompetencji rodzin zastępczych, poprzez stworzenie możliwości udziału w szkoleniach oraz grupie wsparcia dla rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.

W ramach promowania rodzicielstwa zastępczego na terenie Miasta Lublin w latach 2013 - 2015 odbyły się :

- Coroczne obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, zorganizowane przez Zespół ds. pieczy i asysty rodzinnej oraz Specjalistyczną Poradnię dla Rodzin Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Adresatami działania były rodziny zastępcze i usamodzielnieni wychowankowie pieczy zastępczej. Impreza miała na celu integrację środowiska rodzin zastępczych, a także propagowanie ruchu rodzicielstwa zastępczego poprzez udzielanie rzetelnej informacji na temat psychologiczno-pedagogicznych i prawnych aspektów opieki zastępczej. W ramach obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego zorganizowany był również Piknik Rodzinny podczas którego zorganizowano działania edukacyjne m.in. wykłady, warsztaty, dyżury specjalistów, oraz działania rekreacyjno-integracyjny, tj. gry i zabawy dla dzieci i opiekunów, konkursy z nagrodami, ognisko oraz atrakcje gastronomiczne. Należy podkreślić, że realizacja obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego była hojnie wspierana przez sponsorów.
- Cykliczne spotkania opłatkowe dla byłych wychowanków domów dziecka i ich rodzin. Organizatorem działania była Specjalistyczną Poradnię dla Rodzin Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Spotkania miały charakter integracyjny oraz podtrzymujący działania psychoprophylaktyczne.
- Promowanie rodzicielstwa zastępczego za pośrednictwem mediów. Od czerwca do grudnia 2015 roku zostały przygotowane i wyemitowane przez Radio TOK FM cztery audycje, w których poruszane były problemy rodzicielstwa zastępczego. Audycje były nagrywane przy udziale lubelskich rodzin zastępczych, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i Zastępcy Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie ds. pieczy zastępczej i wspierania rodziny.

## FINANSOWANIE

Tabela 9. Wskaźniki w ramach realizacji celu 4.

<b>I. p</b>	<b>Wyszczególnienie</b>	<b>2013 rok</b>	<b>2014 rok</b>	<b>2015 rok</b>
1.	Wydatki na szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	19 440,00 zł	0*zł	12 960,00 zł
2.	Wydatki na wynagrodzenia dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, w tym:	182 145,47zł	191 275,89 zł.	338 675,80 zł
2.1	Dofinansowanie w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej	63 853,01zł	83 179,07 zł.	101 659,50 zł
3.	Liczba wypłaconych świadczeń pieniężnych dla lubelskich rodzin zastępczych	6 173 świadczeń	5 995 świadczeń	5 930 świadczeń
4.	Kwota świadczeń dla lubelskich rodzin zastępczych, w tym:	4 846 175,59 zł	4 661 920,06 zł	4 749 298,09 zł
4.1	Wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych	359 897,22 zł	366 534,39 zł	370 046,26 zł
5.	Wydatki na wynagrodzenie dla rodzin pomocowych	385,51 zł	5 078,88 zł	3 697,29 zł
6.	Wydatki na opiekę i wychowanie dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej organizowanej na terenie innych powiatów	1 122 952,32 zł	1 159 017,76 zł	1 140 672,94 zł

*Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie*

\*Koszt szkolenia został wykazany w roku 2015 z uwagi na fakt, iż szkolenie rozpoczęło się 30 grudnia 2014 roku a trwało do 17 kwietnia 2015 roku.

Wydatki związane z wypłatami świadczeń dla lubelskich rodzin zastępczych w latach 2013 – 2015 wyniosły łącznie 14 257 393,74 zł w tym 1 512 266 zł, stanowiły wydatki na świadczenia dla dzieci umieszczonych w lubelskich rodzinach zastępczych a pochodzących z innych powiatów.

Kwota wypłat świadczeń dla rodzin zastępczych w poszczególnych latach kształtowała się następująco:

- 2013 rok - 4 846 175,59 zł, 6 173 świadczeń,
- 2014 rok – 4 661 920,06 zł, 5 995 świadczeń,
- 2015 rok – 4 749 298,09 zł, 5 930 świadczeń.

W Mieście Lublin w latach 2013 – 2015 funkcjonowało 9 rodzin zastępczych zawodowych w tym 7 pełniących funkcje pogotowia rodzinnego. Na podstawie zawartej umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej przysługuje miesięczne wynagrodzenie.

W okresie sprawozdawczym Miasto Lublin na ten cel wydatkowało kwotę w łącznej wysokości 1 096 477,87 zł. Wysokości wynagrodzeń dla zawodowych rodzin zastępczych w poszczególnych latach wynosiły:

- w 2013 roku - 359 897,22 zł,
- w 2014 roku - 366 534,39 zł,
- w 2015 roku - 370 046,26 zł.

Miasto Lublin w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” w latach 2013 – 2015 pozyskało środki finansowe w łącznej wysokości 248 691,58 zł. Wydatki na zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2013 – 2015 wyniosły 712 097,16 zł. Wysokość wynagrodzeń dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz kwoty dofinansowań w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” w poszczególnych latach zostały zamieszczone w tabeli 9.

W 2015 roku zatrudniono 3 osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich wydatek na wynagrodzenie dla tych osób wyniósł łącznie 5 391,13 zł. Zgodnie z zawartymi umowami stawka za 1 godzinę usług wynosiła 10 zł brutto.

W okresie sprawozdawczym wypłacono wynagrodzenia dla rodzin pomocowych w łącznej kwocie 9 161,68 zł. Wysokość wydatków na wynagrodzenia dla rodzin pomocowych w poszczególnych latach została zamieszczona w tabeli Nr 9.

Zgodnie z zapisami ustawy, powiat właściwy ze względu na zamieszkanie dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, refunduje wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej zorganizowanej w innym powiecie.

Miasto Lublin w ostatnich 3 latach poniosło wydatki związane z refundacją wypłaconych świadczeń dla dzieci z Lublina, które przebywały w rodzinnej formie pieczy zastępczej organizowanej na terenie innych powiatów (na mocy porozumień w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na jego opiekę i wychowanie), w łącznej wysokości **3 422 643,02 zł**, z czego:

- w 2013 roku – 1 122 952,32 zł za 102 dzieci (w tym 3 pochodzenia cudzoziemskiego, 50 świadczeń na kwotę 47 255,25 zł finansowane z budżetu państwa),
- w 2014 roku - 1 159 017,76 zł za 99 dzieci (w tym 2 pochodzenia cudzoziemskiego, 17 świadczeń na kwotę 16 451,61 zł finansowane z budżetu państwa),
- w 2015 roku – 1 140 672,94 zł za 95 dzieci (w tym 1 pochodzenia cudzoziemskiego, 12 świadczeń na kwotę 12 000,00 zł finansowane z budżetu państwa).

Należy nadmienić, że system rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin jest rozbudowany i zabezpiecza najważniejsze potrzeby rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych

# ROZDZIAŁ V

## **CEL 5. ZAPEWNIENIE DZIECIOM MOŻLIWOŚCI OPTYMALNEGO ROZWOJU FIZYCZNEGO, PSYCHOSPOŁECZNEGO I INTELEKTUALNEGO W WARUNKACH PIECZY INSTYTUCJONALNEJ**

Realizacja celu skupiała się głównie na doskonaleniu systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej, doskonaleniu bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowaniu niekonwencjonalnych form aktywizacji rozwoju dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Doskonalenie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej i doskonalenie bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych polegało, m. im. na dostosowaniu organizacji placówek do wymogów ustawowych oraz podnoszeniu profesjonalizmu kadry poprzez szkolenia.

Realizatorami celu 5 były: placówki opiekuńczo-wychowawcze; MOPR Lublin, organizacje pozarządowe.

Tabela 10. Wskaźniki realizacji zadań w ramach celu 5 w latach 2013 – 2015.

<b>CEL 5. ZAPEWNIENIE DZIECIOM MOŻLIWOŚCI OPTYMALNEGO ROZWOJU FIZYCZNEGO, PSYCHOSPOŁECZNEGO I INTELEKTUALNEGO W WARUNKACH PIECZY INSTYTUCJONALNEJ</b>				
<b>l.p.</b>	<b>Nazwa wskaźnika</b>	<b>2013 rok</b>	<b>2014 rok</b>	<b>2015 rok</b>
1.	liczba zorganizowanych szkoleń dla kadry instytucjonalnej pieczy zastępczej	22	25	22
2.	liczba osób, które odbyły szkolenia	111	64	37
3.	liczba wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych powracających do rodziny	45	23	19
4.	liczba placówek opiekuńczo – wychowawczych, które osiągnęły ustawowe standardy	17	17	17
5.	liczba w pełni zorganizowanych Centrów Administracyjnych,	2	2	2
6.	liczba zorganizowanych form aktywizacji rozwoju dzieci, przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	52	66	78

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Instytucjonalna piecza zastępcza w Lublinie jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej. Placówka opiekuńczo-wychowawcza może być prowadzona, jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu:

- socjalizacyjnego;
- interwencyjnego ;
- specjalistyczno–terapeutycznego ;
- rodzinnego .

Placówka opiekuńczo–wychowawcza może łączyć zadania placówek typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno–terapeutycznego.

Jeszcze pod koniec 2012 roku, w celu dostosowania organizacji placówek do obowiązujących przepisów prawnych,<sup>22</sup> została przeprowadzona reorganizacja:

1. W miejsce Placówki Wielofunkcyjnej „Pogodny Dom” mającej 72 miejsca - **utworzono 6 Placówek Opiekuńczo–Wychowawczych Rodzinka I – Rodzinka VI**, liczących do 14 miejsc każda. Placówki łączą zadania placówki typu socjalizacyjnego i placówki typu interwencyjnego.
2. Na bazie Domu Dziecka im. Ewy Szelburg – Zarembiny liczącego 48 miejsc – **utworzono 4 placówki opiekuńczo–wychowawcze Dom Rodzinny Nr 1 – Nr 4**, liczące do 14 miejsc w każdej **Domy Rodzinne** łączą zadania placówki typu socjalizacyjnego i placówki typu interwencyjnego.
3. **Pogotowie Opiekuńcze** w Lublinie od 1 stycznia 2013 roku stało się placówką typu interwencyjnego z 30 miejscami.

Zgodnie z art. 95 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego lub interwencyjnego można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W okresie przejściowym, nie dłużej niż do dnia 1 stycznia 2021 roku, liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, nie może być wyższa niż 30.

W związku z przeprowadzoną reorganizacją wszystkie placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące w Lublinie zostały w pełni dostosowane do obowiązujących standardów.

Jednocześnie, na mocy ustawy, utworzone zostały dwa centra administracyjne zapewniające wspólną obsługę ekonomiczno-administracyjną i organizacyjną 10. placówek

---

<sup>22</sup> W szczególności ze względu na art. 94, 95, 229, 230 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.



opiekuńczo-wychowawczych. W związku z przeprowadzonymi reorganizacjami utworzone zostały:

1. Centrum Administracyjne „Pogodny Dom”- do obsługi sześciu Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych Rodzinka I – Rodzinka VI,
2. Centrum Administracyjne im. Ewy Szelburg – Zarembiny do obsługi placówek opiekuńczo – wychowawczych Dom Rodzinny Nr 1 – Nr 4.

W latach 2013 - 2015 roku w Lublinie funkcjonowało **17 placówek opiekuńczo-wychowawczych**. Miasto Lublin prowadziło 13 placówek (1 socjalizacyjną, 1 rodzinną, 10 łączących funkcje socjalizacyjną i interwencyjną, oraz 1 interwencyjną). Na podstawie umowy zlecającej podmiotom pozarządowym ich prowadzenie, działały 4 placówki – 2 socjalizacyjne, 2 rodzinne (dla Domu im. Matki Weroniki, Rodzinnego Domu im. św. Dominika, Domu Młodzieży SOS - umowy zawarte w 2013 r. obowiązują do 31 marca 2018 roku, natomiast dla Rodzinnego Domu im. Serca Jezusa umowa obowiązuje do 31 marca 2016 roku).

W Lublinie funkcjonowały zatem:

- 3 placówki socjalizacyjne,
- 3 placówki rodzinne,
- 1 interwencyjna,
- 10 łączących funkcję placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze **dysonowały łącznie 256 miejscami**. W trakcie roku 2013 przebywało w nich 407 dzieci, w 2014 roku 366 dzieci a w 2015 roku 352 dzieci.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych pracę z dziećmi prowadzą wychowawcy, pedagodzy, psychologowie, terapeuci. Kadra placówek systematycznie podnosi swoje kwalifikacje uczestnicząc w szkoleniach organizowanych przez dyrektorów placówek, proponowanych przez wyspecjalizowane instytucje lub poszukując możliwości doskonalenia wiedzy i umiejętności we własnym zakresie. W latach 2013 – 2015 w 69 różnego rodzaju szkoleniach uczestniczyło 312 osób pracujących w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w tym 62 osoby z własnej inicjatywy uczestniczyły w 35 szkoleniach, a 4 osoby ukończyły lub kontynuują studia podyplomowe. Tematyka szkoleń ściśle wiązała się z realizowanym przez te osoby zakresem zadań. Poniżej przykładowe tematy szkoleń:

- Funkcjonowanie dziecka w warunkach placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- Wychowanie bez agresji i przemocy,

- Dziecko molestowane – diagnoza i praca z wychowankiem placówki opiekuńczo – wychowawczej,
- Pomoc psychologiczna dla dzieci w rodzinie z problemem alkoholowym,
- Zaburzenia zachowania u dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,
- Jak opiekować się dzieckiem, które doświadczyło traumy,
- Odrzucenie, a więź,
- Współpraca instytucji na rzecz zapewnienia przyszłości dziecku,
- Zajęcia warsztatowe z socjoterapii dla wychowawców,
- Więź jako czynnik chroniący rozwój,
- Grupowy trening zastępowania agresji,
- Uzależnienia od substancji psychoaktywnych i ich profilaktyka,
- Pierwsza pomoc przedmedyczna.

Każda placówka opiekuńczo – wychowawcza ma obowiązek umożliwiać kontakt dziecka z rodzicami oraz podejmować działania w celu powrotu dziecka do rodziny. Należy zauważyć, że zdecydowana większość dzieci jest umieszczana w pieczy zastępczej, w placówce opiekuńczo-wychowawczej ze względu na poważne problemy w ich rodzinach, problemy bardzo trudne do rozwiązania, czy złagodzenia w krótkim czasie.

W okresie od 2013 roku do 2015 roku w placówkach opiekuńczo–wychowawczych funkcjonujących w Lublinie przebywało łącznie **1125 dzieci**, z których do rodziny powróciło **87 dzieci**. Przygotowanie możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej, to system zaplanowanych działań, które mają pomóc przywrócić rodzinom zdolność do pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych i powrót do rodziny dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Bardzo wiele czynników wpływa na efekty tych działań, z których najtrudniejszym do uzyskania jest zgoda i aktywny udział rodziny. Praca z rodziną dysfunkcyjną to bardzo długi i żmudny proces. Jeżeli bowiem proces destrukcji rodzin trwa wiele lat, a często jest dziedziczny, trudno oczekiwać, że dochodzenie do normalności może w rodzinie przebiegać szybko i bez problemów. Nie zawsze dążenie za wszelką cenę do połączenia dziecka z rodziną biologiczną jest rozwiązaniem najwłaściwszym, niekiedy większą stabilność zapewnia dziecku środowisko zastępcze. Istnieje również pokaźna grupa wychowanków, zwłaszcza starszych, zdecydowanych odrzucających możliwość powrotu do rodziny biologicznej. W tej sytuacji najważniejsze staje się podtrzymywanie i ochrona więzi między rodzicami i dziećmi. Kontakty między rodzicami i dziećmi umieszczonymi poza domem służą zarówno umacnianiu więzi, usprawnianiu umiejętności rodzicielskich (niekiedy

ich nabyciu), jak i przygotowaniu rodziców i dzieci do ponownego bycia razem, ale na nowych warunkach. Działania podejmowane i realizowane przez pracowników placówki, asystenta rodziny, pracownika socjalnego, należy uznać za sukces jeżeli w ich wyniku dziecko może powrócić do domu rodzinnego.

Jednym z założeń Celu 5 było organizowanie niekonwencjonalnych form aktywizacji rozwoju dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Lubelskie placówki opiekuńczo-wychowawcze aktywnie uczestniczyły w organizowaniu ponadprogramowych ciekawych zajęć dla podopiecznych. Organizowane były liczne imprezy i zajęcia kulturalne (wyjścia do kina, teatru, warsztaty teatralne i muzyczne, organizowanie przedstawień teatralnych i występów przez wychowanków) sportowe (gry zespołowe, basen, lodowisko itp.), dotyczące profilaktyki uzależnień, zajęcia rozwijające umiejętności plastyczne, muzyczne, zajęcia przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu, wzmacniające aktywizację zawodową.

Zorganizowane formy aktywizacji rozwoju dzieci, przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 11. Wykaz działań organizowanych w poszczególnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2013 – 2015.

Nazwa placówki opiekuńczo - wychowawczej organizującej wydarzenie bądź z której dzieci uczestniczyły w wydarzeniach organizowanych przez inne podmioty	Liczba imprez - uczestników (dzieci z placówek opiekuńczo - wychowawczych biorące udział)			Wybrane imprezy, działania, zajęcia, warsztaty
	2013	2014	2015	
Placówki Opiekuńczo - Wychowawcze Rodzinka I - Rodzinka VI	2 - 17	3 - 12	6 - 138	Warsztaty teatralne, literackie i muzyczne. Treningi sportowe. Zajęcia szachowe.
Dom Rodzinny Nr 1 - Dom Rodzinny Nr 4	6 - 108	7 - 115	9 - 159	Teatr „Zarembiaczy” (warsztaty teatralne). Razem możemy więcej - wolontariat rodzinny. Spartakiada Domów Dziecka.
Dom Dziecka im. Janusza Korczaka	13 - 76	14 - 78	20 - 115	Arterapia. Warsztaty projektowania wnętrza.
Pogotowie Opiekuńcze	bd	3 - 69	3 - 57	Wielopokoleniowy klub wolontariatu (wspólne czytanie literatury). Teatr „Art.Metanoia” (spektakle profilaktyki uzależnień).
Rodzinny Dom Dziecka	8 - 48	9 - 54	10 - 50	Pikniki rodzinne. Ferie w kinie Bajka w Lublinie. Udział w imprezach na terenie miasta.
Dom Młodzieży SOS	5 - 57	7 - 56	4 - 40	Dwie godziny dla rodziny (integracja z sąsiadami). Dzień rodzicielstwa zastępczego. Żagło-integracja (integracyjne

				obozy żeglarskie).
Dom im. Matki Weroniki	6 - 60	10 - 110	8 - 72	Aukcja prac plastycznych wychowanek w Domu Pracy Twórczej w Kazimierzu Dolnym. Kurs pomocy przedmedycznej.
Rodzinny Dom im. Serca Jezusa	2 - 12	2 - 13	6 - 36	Konkurs pieśni patriotycznej i religijnej placówek specjalnych i integracyjnych.
Rodzinny Dom im. św. Dominika	10 - 54	11 - 48	12 - 35	Wycieczki turystyczno - krajoznawcze. Koncerty muzyczne Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków.
	<b>52 - 432</b>	<b>66 - 555</b>	<b>78 - 702</b>	

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

## FINANSOWANIE

Tabela 12. Koszt utrzymania placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Wyszczególnienie	2013 rok	2014 rok	2015 rok
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	12 948 803	13 288 351	13 779 179
w tym:			
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	12 211 846	12 436 536	12 898 995
Dotacje z budżetu państwa	0	0	0
Średnioroczny koszt ogółem utrzymania 1-go miejsca w placówce	50 581	51 908	53 825

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W podsumowaniu należy stwierdzić, że zadania ujęte w celu 5 były sukcesywnie realizowane w ciągu 3 lat trwania Programu. Wszystkie funkcjonujące w Mieście Lublin placówki opiekuńczo-wychowawcze spełniają standardy ustawowe, kadra placówek systematycznie podejmuje szkolenia, co ma istotne przełożenie na liczbę i jakość organizowanych w placówkach form aktywizacji i rozwoju podopiecznych.

# ROZDZIAŁ VI

## CEL 6. WZMACNIANIE PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA OSÓB USAMODZIELNIANYCH W ŚRODOWISKU

Cel ten był realizowany w ramach dwóch zadań:

6.1. Tworzenie sprawnego i efektywnego systemu usamodzielniania.

6.2. Aktywizacja społeczno-zawodowa usamodzielniającej się młodzieży.

Zadania w ramach powyższego celu realizowali m.in.: - MOPR Lublin, Wydział Spraw Mieszkaniowych Urzędu Miasta Lublin, Miejski Urząd Pracy; placówki opiekuńczo – wychowawcze; rodziny zastępcze.

Osoby usamodzielniane to osoby opuszczające po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną oraz placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Tabela 13. Wskaźniki realizacji zadań w ramach celu 6.

<b>CEL 6. WZMACNIANIE PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA OSÓB USAMODZIELNIANYCH W ŚRODOWISKU</b>				
<b>l.p.</b>	<b>Nazwa wskaźnika</b>	<b>2013 rok</b>	<b>2014 rok</b>	<b>2015 rok</b>
1.	liczba wychowanków objętych procesem usamodzielniania	536	624	622
2.	liczba wypłaconych świadczeń usamodzielniającym się wychowankom	2 388	2 102	1 867
3.	liczba usamodzielnionych wychowanków	69	97	126
4.	liczba usamodzielniającej się młodzieży objętej aktywizacją społeczno-zawodową	24	32	8
5.	liczba zrealizowanych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia	30	43	52
6.	liczba osób, które zdobyły lub podwyższyły kwalifikacje zawodowe	69	87	97
7.	liczba udzielonych porad osobom usamodzielnianym w zakresie doradztwa zawodowego	16	23	25
8.	liczba osób usamodzielnianych, które skorzystały z możliwości wsparcia w postaci pobytu w mieszkaniu chronionym	33	32	35

9.	liczba mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych (w tym ilość wizyt pracownika socjalnego nadzorującego mieszkania chronione celem ich prawidłowego funkcjonowania),	7 mieszkań/ 499 wizyt	7 mieszkań/ 549 wizyt	7 mieszkań/ 606 wizyt
10.	liczba zakupionych pomocy naukowych oraz programów edukacyjnych,	19 książek	0	0
11.	liczba spotkań edukacyjnych z młodzieżą przebywającą w pieczy zastępczej z wymogami formalno-prawnymi procesu usamodzielnienia,	0	5	3
12.	liczba zaktualizowanych poradników dla usamodzielniającej się młodzieży,	0	0	1 poradnik/ 350 egzemplarzy

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Pod opieką Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie znajdowało się<sup>23</sup>:

- w roku 2013 - 536 osób usamodzielniających się (349 wychowanków z rodzinnej pieczy zastępczej i 187 wychowanków z placówek<sup>24</sup>);
- w roku 2014 - 624 osoby usamodzielniające się (391 wychowanków z rodzinnej pieczy zastępczej oraz 233 wychowanków z placówek);
- w roku 2015 - 622 osoby usamodzielniające się (375 wychowanków z rodzinnej pieczy zastępczej i 247 wychowanków z placówek).

Osoby usamodzielniane zostają objęte pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą na:

- kontynuowanie nauki,
- zagospodarowanie,
- usamodzielnienie,
- w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- w uzyskaniu zatrudnienia.

W 2013 roku przynajmniej 1 świadczenie w ramach pomocy w usamodzielnieniu otrzymało 292 osoby (104 osoby z placówek, 188 z rodzin zastępczych), co stanowi 55% wszystkich osób usamodzielniających się. W roku 2014 – 272 osoby usamodzielniane otrzymały przynajmniej 1 świadczenie (91 z placówek, 181 z rodzin zastępczych), co stanowi 43,6% wszystkich osób usamodzielniających się. W roku 2015 - 257 osobom usamodzielnianym przyznane zostało przynajmniej 1 świadczenie (105 osobom z placówek

<sup>23</sup> Uwzględniono wychowanków zarówno pochodzących, osiedlających się, jak i zamieszkujących w Mieście Lublin.

<sup>24</sup> tj. z placówek opiekuńczo-wychowawczych typu: socjalizacyjnego, rodzinnego i interwencyjnego, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych, schronisk dla nieletnich, młodzieżowych ośrodków socjoterapii oraz z placówek o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

oraz 152 z rodzin zastępczych), co stanowi 41,3% wszystkich usamodzielniających się wychowanków.

Łącznie wydatki na usamodzielnienia tj. pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, na zagospodarowanie w formie rzeczowej oraz pomoc pieniężną na usamodzielnienie w 2013 roku wyniosły 1 429 296,30 zł (wyplacono 2 388 świadczeń). W roku 2014 wydatki wyniosły 1 262 721,82 (wyplacono 2 102 świadczenia), natomiast w roku w roku 2015 wydatkowano 1 168 234,51 zł (wyplacono 1 867 świadczeń). Powyższe dane wskazują, iż wydatki na usamodzielnienie z roku na rok są coraz niższe. Jest to spowodowane przede wszystkim zmianą przepisów. Osoby usamodzielniane, które opuściły pieczę zastępczą po dniu 1 stycznia 2012 r. usamodzielniają się na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wysokość pomocy na kontynuowanie nauki wynosi 500,00 zł. Zgodnie z art. 150 ustawy, pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana w wysokości nie niższej niż 1.500,00 zł, a przypadku osób legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 3.000,00 zł. Zaznaczyć trzeba, że wysokość tych świadczeń jest niższa niż określona w ustawie o pomocy społecznej.

Osoby, które opuściły pieczę zastępczą przed dniem 1 stycznia 2012 r. usamodzielniają się na podstawie ustawy o pomocy społecznej i rozporządzenia wykonawczego do ustawy. Zgodnie z § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie wysokość pomocy na zagospodarowanie ustala się jako równowartość kwoty nie wyższej niż 300% podstawy (kwota podstawy wynosi 1.647,00 zł). Osoby z orzeczoną niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym lub znacznym otrzymywały 300% podstawy (kwota 4.941,00 zł). Zauważyć również należy, że mniej wychowanków po ukończeniu 18 roku życia opuszcza rodziny zastępcze ze względu na wysokość świadczeń. Rodzina zastępcza otrzymuje pomoc na pełnoletniego wychowanka w wysokości od 660,00 zł do 1.000,00 zł w zależności od formy rodzinnej pieczy zastępczej. Natomiast pomoc na kontynuowanie nauki wynosi 500,00 zł. W sytuacji kiedy większość wychowanków spokrewnionych rodzin zastępczych po ukończeniu 18 roku życia mieszka nadal z rodziną zastępczą korzystniejsze finansowo jest, aby świadczenie pieniężne nadal otrzymywała rodzina zastępcza, ponieważ jest ono wyższe niż pomoc na kontynuowanie nauki. W ten sposób pomimo, iż ogólna liczba usamodzielnianych wychowanków w 2014 i w 2015 roku (w stosunku do roku 2013) wzrosła, wydatki na usamodzielnienia są niższe.

Bardzo istotną formą wsparcia w procesie usamodzielnienia są mieszkania chronione. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby usamodzielniane,

pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia oraz integracji ze społecznością lokalną. W mieszkaniu chronionym wychowanek może mieszkać najdłużej do 25 roku życia, pod warunkiem, że kontynuuje naukę i przestrzega regulaminu. Jest to forma pomocy bardzo efektywna. Usamodzielniany wychowanek ma zapewnione miejsce zamieszkania, uczy się gospodarowania własnymi środkami. Jest motywowany do nauki i podejmowania zatrudnienia, a także uczy się odpowiedzialności za miejsce, w którym mieszka i przygotowuje do życia w otwartym środowisku. Pobyt w mieszkaniu chronionym jest odpłatny jeśli wychowanek posiada dochód przekraczający kryterium dochodowe określone w art. 8 ust.1.pkt 1 ustawy o pomocy społecznej. Zasady odpłatności określa uchwała Nr 850/XXXIII/2013 Rady Miasta Lublin z dnia 5 września 2013 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych realizujących zadania własne Gminy Lublin – miasta na prawach powiatu.

W 2013 roku uruchomiono 2 nowe mieszkania chronione dla usamodzielniających się wychowanków, przy ul. Wyżynnej dysponujące 10 miejscami. Łącznie w latach 2013-2015 Miasto Lublin dysponowało 7 mieszkaniami chronionymi z 25 miejscami (10 dla mężczyzn, 15 dla kobiet). W ciągu całego 2013 r. z pomocy w formie pobytu w mieszkaniu chronionym skorzystały 33 osoby, w roku 2014 - 32 osoby, a w roku 2015 - 35 osób. W celu popularyzacji i znaczenia tej formy wsparcia w dniu 21.11.2014 odbyła się Konferencja „Mieszkania chronione - szansą na usamodzielnienie i integrację społeczną” organizowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie oraz Dom Pomocy Społecznej im. Św. Jana Pawła II, przy ul. Ametystowej 22 w Lublinie. Konferencja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców. Konferencja była okazją do przedstawienia zasad funkcjonowania mieszkań chronionych, doświadczeń ich mieszkańców, jak również osób które już skorzystały z tej formy pomocy oraz do uczczenia jubileuszu 10-lecia działalności mieszkań chronionych dla osób usamodzielniających się. Należy podkreślić, iż funkcjonująca na terenie Lublina sieć mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych, zaspokaja potrzeby na tę formę wsparcia.

Inną inicjatywą mającą na celu tworzenie efektywnego systemu usamodzielnienia młodych ludzi jest wydanie w 2015 roku poradnika VADEMECUM USAMODZIELNIENIA „Postaw na przyszłość”. Publikacja skierowana jest do usamodzielniającej się młodzieży oraz osób wspierających ich usamodzielnienie. Poradnik zawiera informacje dotyczące form pomocy w ramach usamodzielnienia, wykaz szkół i instytucji działających na terenie Miasta Lublin wspierających osoby usamodzielniane oraz informacje dotyczące rynku pracy.



Poradnik otrzymuje każdy wychowanek, który rozpoczyna proces usamodzielnienia. Poradniki zostały również rozesłane do instytucji działających na rzecz usamodzielniających się wychowanków. Koszt opracowania i wydruku 350 egzemplarzy poradnika wyniósł 12 828,90 zł. Poradnik dostępny jest również w wersji elektronicznej na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.

Aktywizowanie młodzieży w kierunku zdobycia lub podniesienia kwalifikacji (nabycia nowych umiejętności) jest istotnym działaniem prowadzonym przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w ramach tworzonego sprawnego systemu usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. W latach 2013 – 2015 wychowankowie z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych uczestniczyli w projekcie systemowym „Człowiek inwestycją w społeczeństwo” realizowanym przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej.

Projekt był adresowany do usamodzielnianych wychowanków zamieszkujących na terenie Lublina, którzy realizują indywidualny program usamodzielnienia, a jednocześnie są osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. W stosunku do uczestników projektu systemowego „Człowiek inwestycją społeczeństwo” zastosowano zestaw instrumentów o charakterze aktywizującym, mających doprowadzić uczestników projektu do ich integracji ze społeczeństwem oraz aktywizacji zawodowej. Każdy uczestnik w ramach ścieżki reintegracji miał możliwość skorzystania z różnych form wsparcia. Formy wsparcia były ustalane indywidualnie dla każdego wychowanka na podstawie sporządzonej wcześniej diagnozy. W 2013 roku w projekcie uczestniczyło 24 usamodzielniających się wychowanków z rodzin zastępczych i placówek, w roku 2014 roku 32 usamodzielniających się wychowanków, natomiast w roku 2015 - 8. Realizacja projektu zakończona została 31.03.2015 r.

Głównym celem udziału w projekcie systemowym „Człowiek inwestycją w społeczeństwo” było uzyskanie przez wychowanków kwalifikacji lub zdobycia nowych, a tym samym zwiększenie ich szans na rynku pracy, ale również nabycie umiejętności społecznych. Szczególnie duży nacisk był położony na zastosowanie instrumentów aktywizacji społecznej. Każdy uczestnik skorzystał przynajmniej z jednego warsztatu mającego na celu podniesienie kompetencji społecznych (np. „Warsztaty społeczno-kulturowe”, „Trening umiejętności społecznych” itp.).

Tabela14. Instrumenty aktywnej integracji zastosowane w projekcie systemowym „Człowiek inwestycją w społeczeństwo” - narzędzie realizacji projektu – indywidualny program usamodzielnienia.

<b>Instrumenty aktywizacji zawodowej:</b>	<b>2013 rok</b>	<b>2014 rok</b>	<b>2015 rok</b>
Warsztaty „Aktywne poszukiwanie pracy z autoprezentacją”	1 051,00	1 312,38	0,00
Usługa doradcy zawodowego	250,00	283,40	300,00
<b>Instrumenty aktywizacji zawodowej RAZEM</b>	<b>1 301,00</b>	<b>1 595,78</b>	<b>300,00</b>
<b>Instrumenty aktywizacji edukacyjnej</b>			
<b>Instrumenty aktywizacji edukacyjnej</b>	<b>2013 rok</b>	<b>2014 rok</b>	<b>2015 rok</b>
Częściowa opłata za naukę (w szkole średniej lub na studiach)	4 082,00	2 658,00	0,00
Indywidualne zajęcia z języków obcych (angielski, francuski, hiszpański)	6 980,00	12 441,69	7 742,86
Indywidualne zajęcia z matematyki	6 156,70	7 240,22	4 717,64
Indywidualne zajęcia z fizyki	0,00	1 267,00	1 487,00
Kurs „Spawanie MIG 131”	0,00	2 500,00	0,00
Kurs „Techniki szybkiego uczenia się i zapamiętywania”	0,00	2 983,00	0,00
Kurs „Kadry i płace”	3 504,00	0,00	0,00
Kurs „Kształtowanie terenów zielonych”	4 271,00	0,00	0,00
Kurs „Modelowania paznokci metodą akryl i żel wraz ze zdobieniem paznokci”	4 842,00	0,00	0,00
Kurs „Murarza”	0,00	5 500,00	0,00
Kurs „Obsługa kasy fiskalnej”	600,00	450,00	1 164,00
Kurs „Opiekunka dziecięca”	2 800,00	0,00	0,00
Kurs „Pierwsza pomoc medyczna”	0,00	1 672,00	0,00
Kurs „Projektowanie stron www”	3 200,00	0,00	0,00
Kurs „Przedłużania i zagęszczania rzęs”	938,00	0,00	0,00
Kurs „Strzyżenia męskiego”	1 901,00	0,00	0,00
Kurs baristy	2 800,00	0,00	0,00
Kursy nauki języków obcych – różne poziomy (angielski, hiszpański)	9 300,00	3 883,30	0,00
Kurs księgowości	0,00	5 221,00	0,00
Kurs sommeliera	3 000,00	0,00	0,00
Kurs wózków widłowych	2 200,00	0,00	0,00
Kurs wychowawcy kolonijnego	0,00	0,00	1 500,00
Zakup podręczników szkolnych, akademickich, słowników	1 262,00	768,51	0,00
<b>Instrumenty aktywizacji edukacyjnej RAZEM</b>	<b>5 7836,7</b>	<b>46 584,72</b>	<b>16 611,5</b>
<b>Instrumenty aktywizacji społecznej</b>			
<b>Instrumenty aktywizacji społecznej</b>	<b>2013 rok</b>	<b>2014 rok</b>	<b>2015 rok</b>
Dofinansowanie do opłat związanych z utrzymaniem mieszkania (w tym mieszkania chronionego)	8 560,87	18 732,89	921,22
Grupa samopomocowa dla osób usamodzielnianych	1 310,80	0,00	0,00
Indywidualne poradnictwo psychologiczne	0,00	114,00	0,00
Trening kompetencji i umiejętności społecznych	0,00	819,30	0,00
Warsztat „Autoprezentacja”	1 301,00	0,00	0,00
Warsztaty „Zarządzania własnym zasobami”.	1 296,00	0,00	238,70
Warsztaty „Planowania rodziny oraz profilaktyka uzależnień”	0,00	1 568,00	1 283,00
Warsztaty „Profilaktyka uzależnień i antykoncepcja”	1 500,00	0,00	0,00

Warsztaty kulinarne	4 431,00	3 660,00	0,00
Warsztaty społeczno-kulturowe połączone z wyjazdem do Warszawy na spektakl teatralny	2 8000,00	3 966,61	0,00
<b>Instrumenty aktywizacji społecznej RAZEM</b>	<b>21 199,67</b>	<b>28 860,80</b>	<b>2 442,92</b>
<b>Instrumenty aktywizacji zdrowotnej:</b>			
	<b>2013 rok</b>	<b>2014 rok</b>	<b>2015 rok</b>
Terapia rodzinna	0,00	750,00	0,00
<b>Instrumenty aktywizacji zdrowotnej RAZEM</b>	<b>0,00</b>	<b>750,00</b>	<b>0,00</b>
<b>ŁĄCZNE WYDATKI</b>			
	<b>80 337,37</b>	<b>77 791,30</b>	<b>19 354,42</b>
<b>w tym wkład własny</b>	<b>59 993,00</b>	<b>64 181,40</b>	<b>6 964,60</b>

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Dzięki uczestnictwu w projekcie systemowym „Człowiek inwestycją w społeczeństwo” usamodzielniani wychowankowie nabyli nowe umiejętności przydatne na rynku pracy, jak również uzyskali realną pomoc np. w edukacji poprzez uczestnictwo w kursach językowych czy indywidualnych zajęciach z przedmiotów, których nauka im trudność.

## FINANSOWANIE

Tabela 15. Całkowite koszty poniesione w związku z usamodzielnianiem wychowanków opuszczających placówki i rodziny zastępcze.

Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	166 395,00	158 160,00	148 362,00
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	1 132 404,30	1 000 269,82	881 652,78
Pomoc na zagospodarowanie	130 497,00	104 292,00	138 219,00
Utrzymanie mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków	102 689,12	87 491,70	92 894,91
Projekt systemowy „Człowiek inwestycją w społeczeństwo”	80 337,37	77 791,30	19 354,42
Koszt poradnika	0,00	0,00	12 828,90
<b>RAZEM</b>	<b>1 612 322,79</b>	<b>1 1428 004,82</b>	<b>1 293 312,01</b>

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zgodnie z przyjętym Programem Wspierania Rodziny i Rozwoju Systemu Pieczy Zastępczej na terenie Miasta Lublin w latach 2013 – 2015 zostały zrealizowane następujące potrzeby w zakresie pomocy osoby usamodzielnianym:

- Miasto Lublin zapewniło środki finansowe na realizację świadczeń dla usamodzielniających się wychowanków – łączne wydatki poniesione na usamodzielnienia wyniosły – **3 860 252,63 zł**,
- utrzymano założoną na poziomie 7 liczbę mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych. Łączny koszt utrzymania mieszkań (bez kosztów osobowych) wyniósł – **311 621 27 zł**, w tym 28 545,53 zł środki przeznaczone na wyposażenie mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych pochodzące ze środków unijnych w ramach realizowanego przez MOPR projektu systemowego „Człowiek inwestycją w społeczeństwo”,
- osoby usamodzielniane, które zgłaszały trudności w nauce, otrzymały wsparcie w postaci korepetycji (w ramach realizowanego przez MOPR w Lublinie projektu systemowego „Człowiek inwestycją w społeczeństwo”) - łączne wydatki poniesione na korepetycje dla 30 osób (sfinansowane ze środków Unii Europejskiej) wyniosły - **48 033 11 zł**,
- zakupiono pomoce naukowe oraz programy edukacyjne do nauki języków obcych oraz z zakresu doradztwa zawodowego na potrzeby usamodzielniających się wychowanków, będących mieszkańcami mieszkań chronionych – koszt zakupionych pomocy wyniósł - **724,29 zł**,
- zorganizowano różnorodne formy aktywności osobom usamodzielnianym w postaci warsztatów, szkoleń i kursów stymulujących ich rozwój oraz zwiększających możliwości na rynku pracy w ramach realizowanego przez MOPR w Lublinie projektu systemowego „Człowiek inwestycją w społeczeństwo” - łączne wydatki poniesione na formy aktywności dla 59 osób wyniosły – **87 625,69 zł** i zostały sfinansowane ze środków Unii Europejskiej,
- zorganizowano „Grupę samopomocową dla usamodzielniającej się młodzieży (w ramach realizowanego przez MOPR w Lublinie projektu systemowego „Człowiek inwestycją w społeczeństwo”) - łączne wydatki poniesione na warsztaty, w których uczestniczyło 8 osób wyniosły- **1 313,80 zł**, (sfinansowane ze środków Unii Europejskiej),
- zaktualizowano poradnik skierowany do usamodzielniającej się młodzieży oraz osób wspierających ich usamodzielnienie VADEMECUM USAMODZIELNIENIA „Postaw na przyszłość” (wydano 350 egzemplarzy) – wydatki wyniosły **12 828,90 zł**.

Efekty realizacji zamierzonego celu 6. Wzmacnianie prawidłowego funkcjonowania osób usamodzielnianych w środowisku są następujące:

- 1) prawidłowo funkcjonująca sieć mieszkań chronionych zabezpieczająca potrzeby usamodzielnianych wychowanków (7 mieszkań dla 25 osób),
- 2) podjęcie zatrudnienia przez część osób, które były uczestnikami projektu systemowego „Człowiek inwestycją w społeczeństwo” - spośród 52 uczestników projektu zatrudnienie podejmowały 32 osoby,
- 3) uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych wychowanków przez otrzymanie mieszkania socjalnego z zasobów Miasta Lublin – 19 usamodzielnianych wychowanków otrzymało nowe mieszkanie lub mieszkania z przeznaczeniem do remontu,
- 4) poprawa warunków mieszkaniowych wychowanków poprzez umożliwienie im pobytu w mieszkaniach chronionych, w ciągu 3 lat - 100 wychowanków skorzystało z pobytu w mieszkaniu chronionym,
- 5) pełne usamodzielnienie wychowanków i ich wyjście z systemu pomocy, w ciągu 3 lat 125 wychowanków zrealizowało indywidualne programy usamodzielnienia, a tym samym nastąpiło ich pełne usamodzielnienie i wyjście z systemu pomocy społecznej.